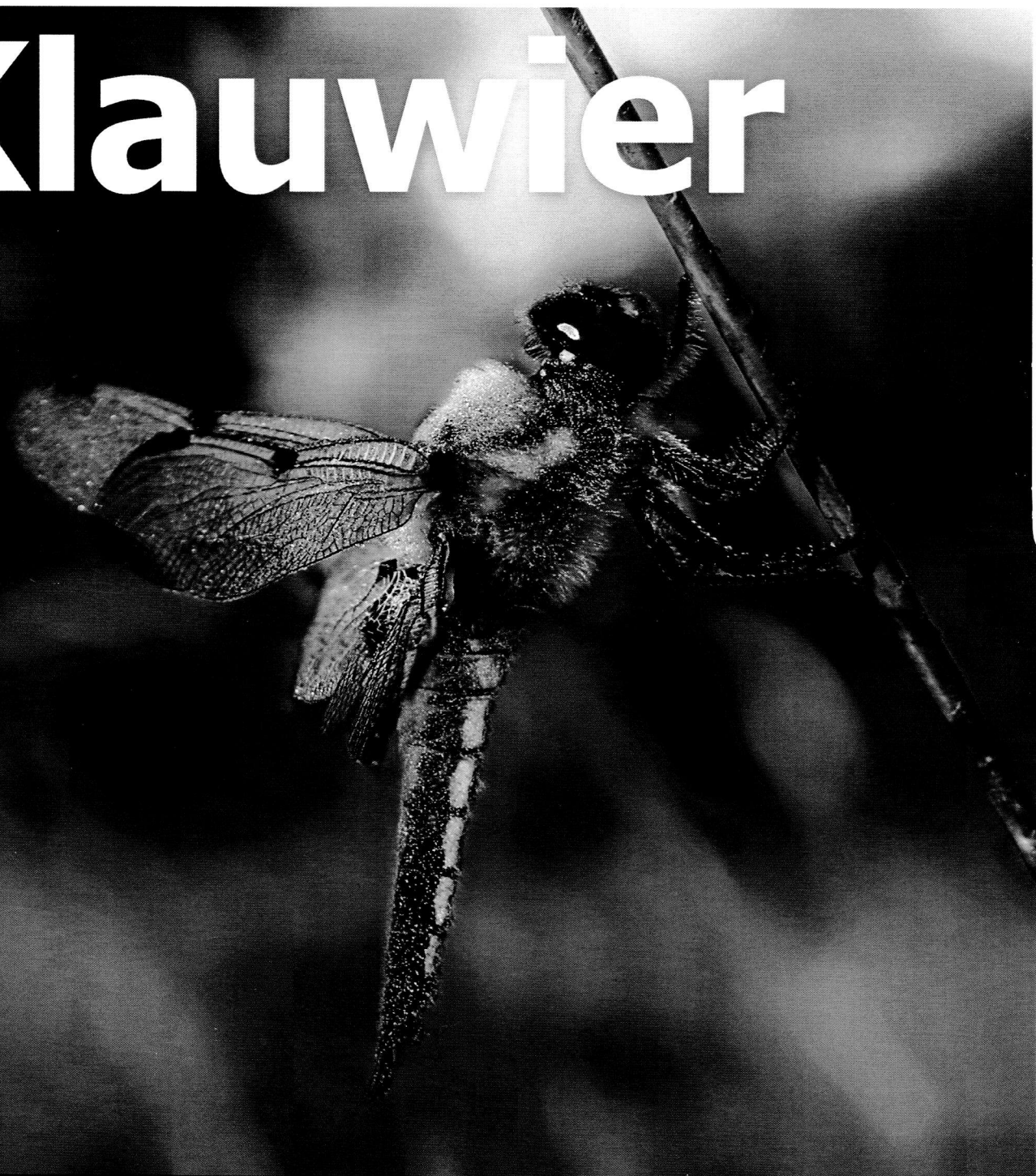

De Blauwe Klauwier

in dit nummer

- Kerkuil 2012 • Fotowedstrijd 2012
- Nestkasten NOP • Nestkasten Welschap 2012
- Huiszwaluwen in De Kempen in 2012

Colofon

Redactie

Wim Deeben
Alfonso Gil Cantabrana
Robert Kastelijn
Jacques van Kessel
Jan Wouters

Redactie-adres

Jan Wouters (eindredacteur)
De Braken 11
5541 AC Reusel
Telefoon: 0497-642391
E-mail: janenmargo@chello.nl

Omslag

Foto: **Wim Deeben**,
Viervlek
Ontwerp: Harold Bierens

Fotobijdrage

© bij de betreffende fotografen

Uitgave

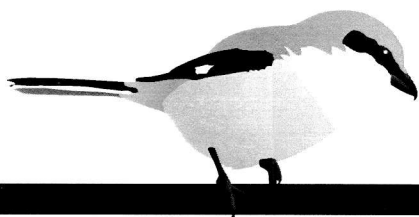
Vogelwerkgroep de Kempen
Kermisberg 6
5508 DW Veldhoven

Oplage

105 exemplaren

Wijze van aanleveren

Kopij bij voorkeur als 'Wordbestand' aanleveren. Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden, moet de bron worden aangegeven. Indien tabellen, figuren en foto's in het artikel zijn verwerkt, dient duidelijk in de tekst worden verwezen en zo nodig waar deze geplaatst moeten worden. De fotobestanden (JPG-formaat) dienen ook aangeleverd te worden. Grafieken worden in **zwart-wit** (grijstinten) aangeleverd. Artikelen worden door de redactie doorgenomen op inhoudelijke kwaliteit en taalgebruik. Foto's waarbij sprake is van verstoring worden **niet** gepubliceerd. De redactie behoudt het recht wijzigingen door te voeren.

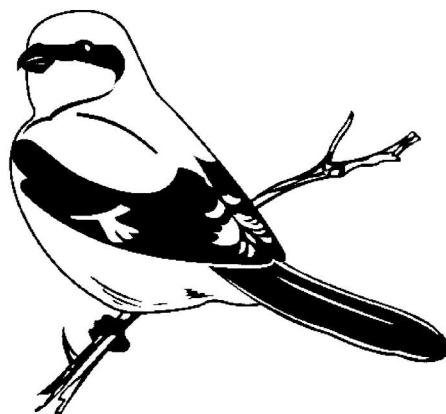
© Copyright

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Inhoud

- 2 **Voorwoord**
- 3 **Vogelvaria**
- 9 **Webnieuws**
- 13 **Fotowedstrijd 2012**
Pieter Wouters
- 17 **Broedseizoen en verslag nestkasten Golfbaan Welschap 2012**
Wil de Veer
- 22 **Huiszwaluwen (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2012**
Wim Deeben
- 27 **Broedseizoen en verslag nestkasten N.O.P. 2012**
Wil de Veer
- 29 **Herstel van de populatie kerkuilen in de Kempen**
Mark Sloendregt
- 32 **De heropende gaatjes methode; onderzoek naar muizenpopulatie in Oerle en Wintelre**
Mark Sloendregt
- 35 **Belevenissen aan een Houtduivennest**
Pieter Wouters
- 37 **Edelhertenexcursie Weerterbos**
Harold en Evi Bierens
- 39 **Leesvoer**
- 42 **Activiteiten**
- 43 **Wegwijzer**

Voorwoord

Jan Kolsters

BYE BYE BEN,

De trek terug naar het noorden is een feit. Net zoals bij de vogels verloopt de trek terug naar het noorden vrij plotseling. Althans voor waarnemers. Maar natuurlijk zijn de trekkers daar zelf al langer mee bezig.

Bij Ben en Truus was dat natuurlijk niet anders. Tijdens een gesprek bij mij thuis over de toekomst van de bekentelling meldde Ben reeds hun voornemen. Ai... dat was even schrikken. Maar ja, gezien de snelheid waarmee tegenwoordig huizen verkocht worden, zou het misschien allemaal zo'n vaart niet lopen dachten wij.

Maar het ging wel snel. En dat is natuurlijk heel fijn voor Ben en Truus. Ondertussen hebben ze zich al gevestigd in Dalfsen en we hopen dat het een fijne "thuiskomst" is.

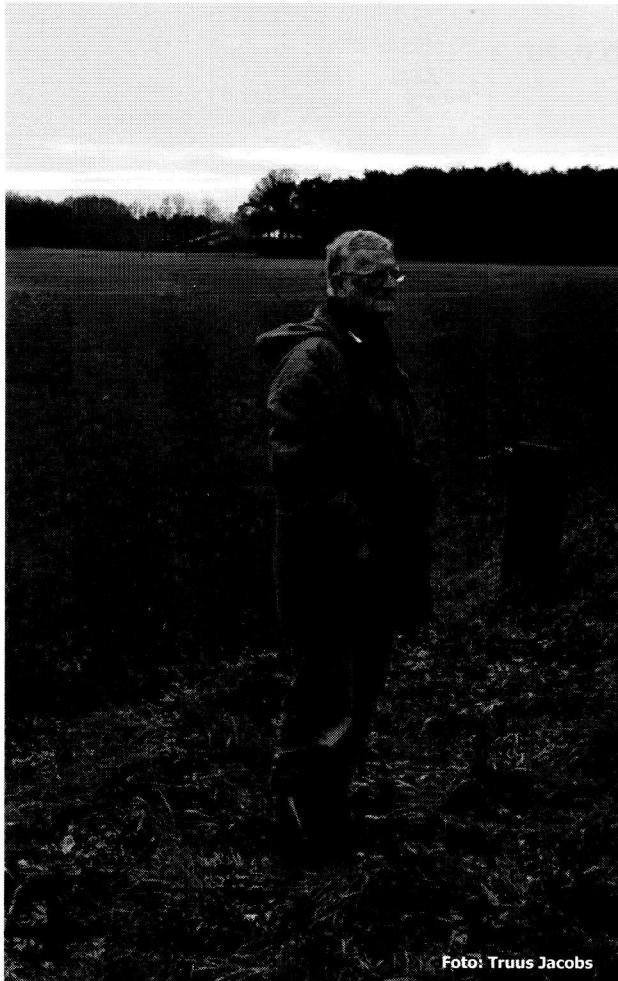

Foto: Truus Jacobs

Vogelwerkgroep de Kempen blijft achter met een lid minder. Maar wat voor een lid? Daar is iedereen het snel over eens. Een uiterst integer man. Maar dat niet alleen. Ook nog eens een intelligent onderzoeker en iemand die op voorbeeldige wijze projecten draaiende houdt.

Ben heeft ons ook vaak doen genieten van een fantastische lezing. Digiscoping bijvoorbeeld. Maar natuurlijk vooral ook op het gebied van zijn favoriete onderzoeksgebied: weidevogels. Ben deed interessante ontdekkingen op het gebied van nestpredatie en kon dat op een uitstekende manier verwoorden en "verbeelden".

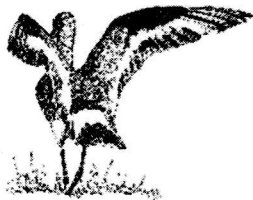
Wat Ben deed deed Ben goed. En hij deed dat op zijn eigen rustige en nuchtere manier. En dat zullen we missen. Verenigingen als de onze moeten het hebben van gepassioneerde leden. Dat zijn de mensen die dingen in gang zetten en vooral ook volhouden. En zo een lid was Ben.

Maar keuzes moeten gemaakt worden in het leven en de keuze van Ben en Truus zullen we respecteren en we wensen hen alle geluk van de wereld toe in hun volgende fase.

Om toch nog een formeel contact te houden zullen we de Blauwe klauwier steeds blijven sturen naar de Pastoriestraat 2G in Dalfsen zodat ze toch nog op de hoogte kunnen blijven van het reilen en zeilen van Vogelwerkgroep De Kempen.

Ben, rest mij nog om Ben heel hartelijk te bedanken voor alles wat hij voor onze vereniging heeft gedaan en heeft betekend.

Het ga jullie goed....

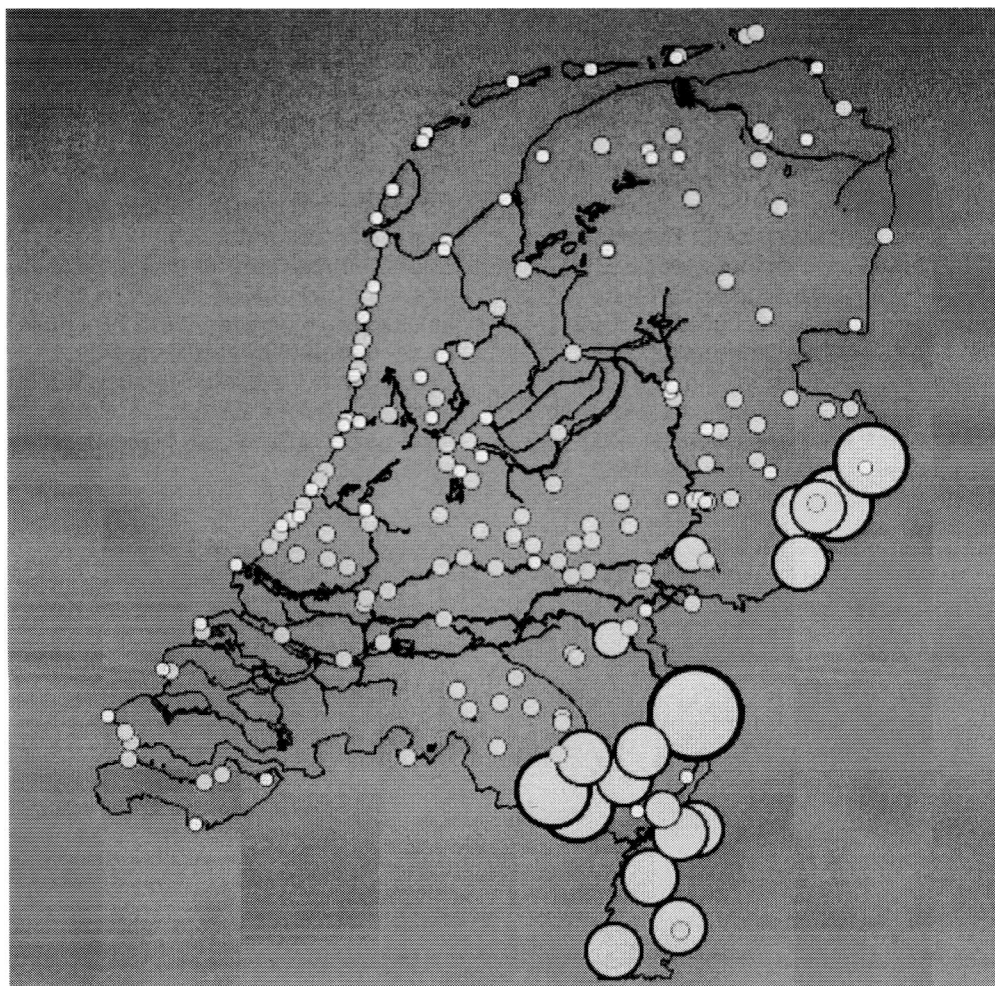
Vogelvaria

MASSALE DOORTREK VAN HOUTDUIVEN IN ZUID OOST NEDERLAND EN VOORAL IN DE BRABANTSE KEMPEN EN DE PEEL

Jacques van Kessel

Op twee vogeltrektelposten is gedurende de najaarstrek in de periode 1 oktober tot 1 november 2012 bijna dagelijks geteld. Hierbij zijn enorme aantallen Houtduiven geteld. Waarnemingen van 1 oktober 2012 t/m 1 november 2012:

Waar	Aantal exemplaren
Strabrechtse Heide Beuven	183.937
Patersgronden Achelse Kluis	170.496
Loozerheide (bij Weert)	273.787
De Hamert	398.421
Groote Peel	128.865
Totaal	2.725.977

Bron: www.trektellen.nl

Vogelvaria

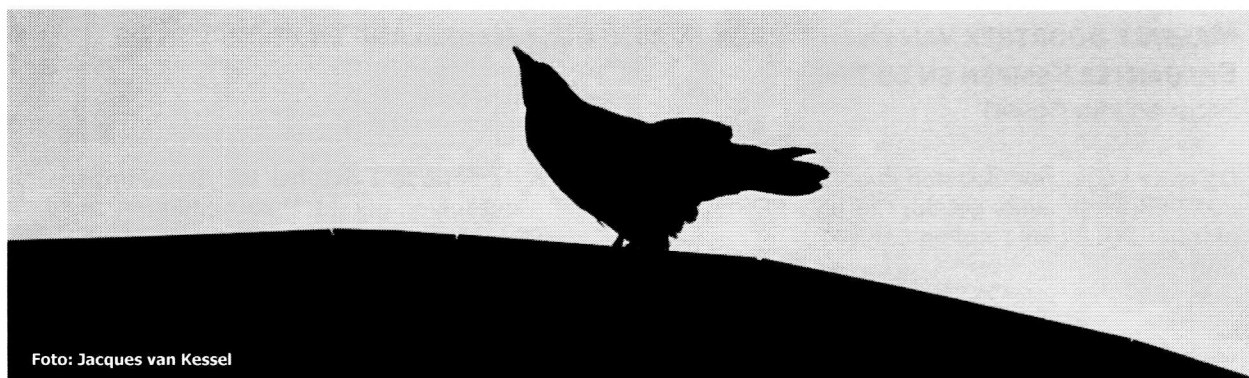

Foto: Jacques van Kessel

WAARNEMINGEN VAN EEN VERWILDERDE RAAF IN VELDHOVEN

Jacques van Kessel

Begin september horen wij dat er in Veldhoven bij een particulier in Meerveldhoven een Raaf is ontsnapt (med. Jan Kolsters). Op 16 september 2012 om 17.35 uur werd het exemplaar gezien op het Industrierrein de Run door Pieter Wouters en Jacques van Kessel. Op die avond konden ook enkele foto's worden gemaakt.

Deze vogel bevond zich op de hoge gebouwen van de firma Groenen en van Leen Bakker. Dit stukje industrierrein ligt iets ten noorden van het ASML hoofdgebouw. Deze Raaf is wel geringd. Het is heel vreemd dat er particulieren zijn die zo'n bijzonder mooi en zeldzaam beest als een Raaf in gevangenschap (mogen) houden? Helaas mist deze Raaf zijn staart voor een deel, en die mooie lepelvormige staarteinde is juist een heel belangrijk kenmerk voor deze soort.

Op 27 september en 30 september heb ik deze weer gezien bij parkje in Meerveldhoven. Op 2 oktober en 10 oktober heb ik de Raaf weer gezien bij Groenen Bouwmarkt en het parkje in Meerveldhoven. Ook op 14 oktober 's morgens vroeg was de Raaf weer present bij het Chinees wok restaurant.

Dit is niet het enigste geval van een ontsnapte verwilderde Raaf, ook bij het Soerendonks Goor zit een verwilderde Raaf met ring (pers. Med. Erik van Asten). En enkele jaren geleden werd bij Loozerheide Budel Dorplein ook regelmatig een vrij tamme Raaf gezien. Begin november 2012 is tussen Westerhoven en Bergeijk ook een tamme Raaf gezien (Hans van Nunen). ■

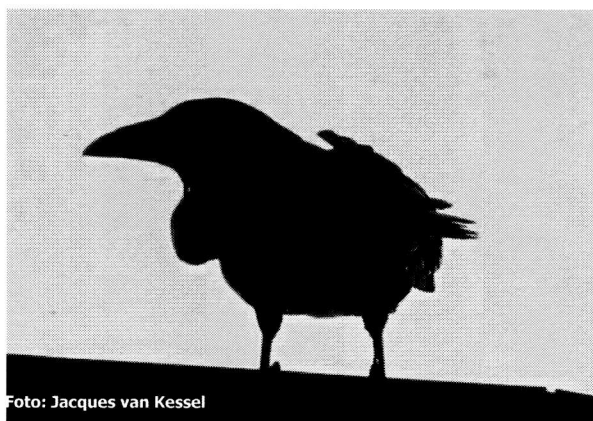
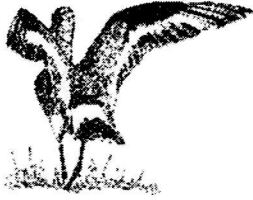

Foto: Jacques van Kessel

Foto: Jacques van Kessel

Aanvullende waarnemingen graag opsturen naar Jacques van Kessel
j.kessel51@upcmail.nl

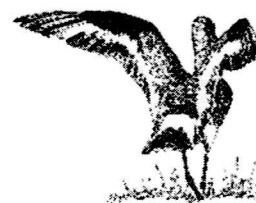

Vogelvaria

Vogelvaria

EUROBIRDWATCH 12 OP 6 OKTOBER 2012

Jacques van Kessel

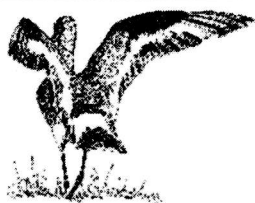
Foto: Jacques van Kessel

Op 6 oktober 2012 hebben wij als Vogelwerkgroep de Kempen meegewerkt aan de vogeltrekteldag die was georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Bird Life. In heel Nederland waren heel veel telposten die dag bezig om vogels te tellen. Wij hadden een mooie telpost ingericht in de Dommelbeemden Veldhoven van 07.15 uur tot 11.15 uur, toen even gestopt vanwege de regen, daar van 12.45 uur tot 15.00 uur geteld.

Dit prachtige beekdalgebied Dommelbeemden is grotendeels eigendom van Natuurmonumenten. Totaal tien leden van onze vogelwerkgroep waren present om de acht bezoekers te informeren over vogeltrek, ondanks de regen geen slecht resultaat.

Aantallen vogels op doortrek:

Vink	689
Houtduif	563
Spreeuw	285
Kokmeeuw	176
Aalscholver	34
Groenling	32
Zanglijster	24
Graspieper	21
Sijs	8
Sperwer	4
Tjiftjaf	2
Boomleeuwerik	1
Matkopmees	1
Pimpelmees	11
Staatmees	7
Kleine mantelmeeuw	1
Witte kwikstaart	63
Vlaamse gaai	26
Gans spec.	3

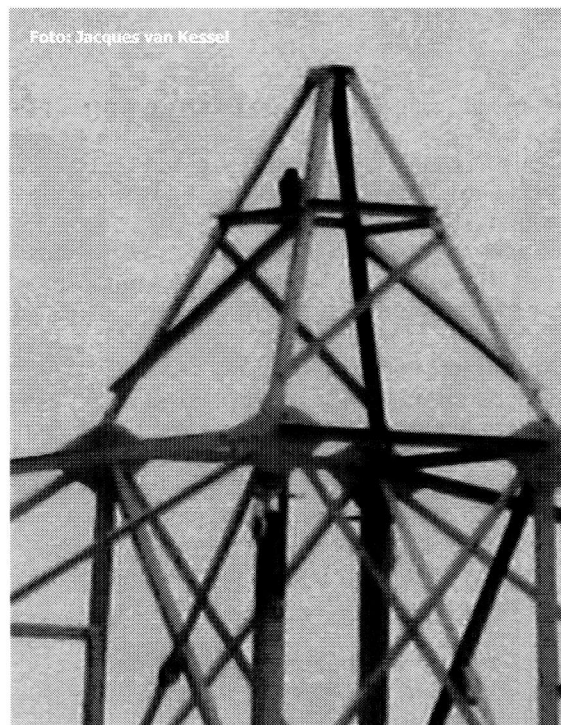

Vogelvaria

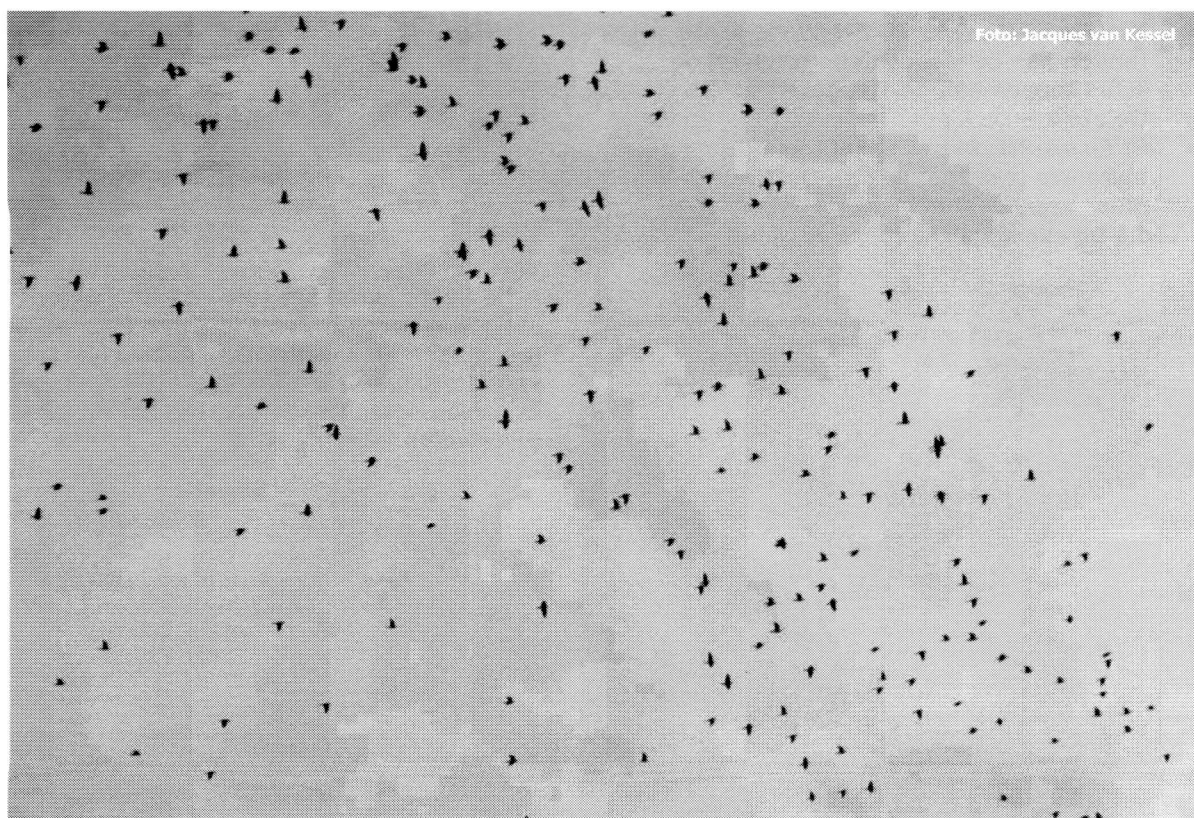
Aantallen vogels ter plaatse:

Slechtvalk	1
Buizerd	8
Havik	2
Zwarte kraai	64
Ekster	14
Kauw	285
Fazant	11
Merel	2
Blauwe reiger	4
Roodborst	1
Wilde eend	7
Holenduif	2
Grote bonte specht	1
Heggemus	1
Roodborsttapuit	4

Uiteraard werd op deze Bird Life dag ook de hele dag geteld op de telpost Strabrechtse heide door Robert Kastelijn. ■

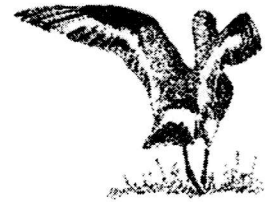

Slechtvalk ▲

Vogelvaria

INDIVIDUELE HERKENNING VAN KLAPEKSTERS IN OOST- EN WESTSTELLINGWERF

Pieter Wouters

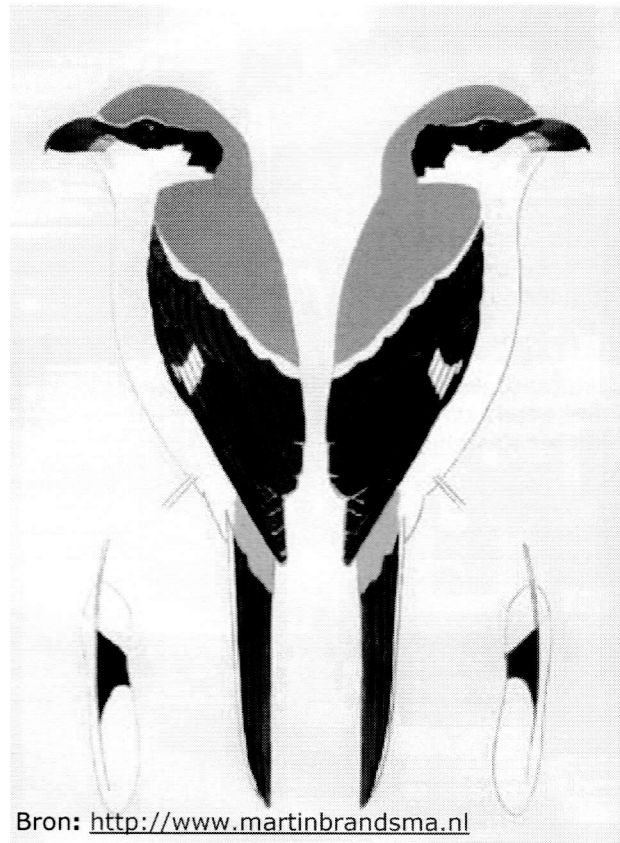
'Identities': SOVON-dag lezing door Martin Brandsma

Martin is eigenlijk kunstenaar met een voorliefde voor vogels en dan met name de Klappekster. Hij heeft een tijdje naar Klappeksters gekeken door 's morgens vroeg een Klappekster op te wachten wanneer deze vertrok uit zijn slaapboom.

Tot hij het vermoeden kreeg dat het niet steeds om hetzelfde exemplaar ging. Dit was de aanleiding om beter naar de individuele vogels te gaan kijken. Door lang en nauwkeurig te kijken wist hij in de winter van 2011/2012 zo'n dertig verschillende individuen op papier te zetten. Gewone tellingen hadden maar tien exemplaren opgeleverd.

Wat zijn de voornaamste kenmerken?

- De kleur van de **snavel** – Helemaal zwart, gedeeltelijk zwart.
- Het **masker** – Let op, links en rechts zijn niet gelijk.
- **Vleugel** – De spiegel, eventuele lichte randen aan de vleugeldek- veren en de lichte toppen aan de vleugel.
- De **stuit** – De kleur.
- In de **staart** de binnenkant van de buitenste staartpen (T6) – Deze is wit maar heeft daar een zwarte tekening op die bij alle klappeksters verschillend is.

Bron: <http://www.martinbrandsma.nl>

Sovon **Vogelbescherming NEDERLAND** **Waarneming**

Doe mee met de klappekstertelling

Jaar van de Klauwieren

2012 is door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelbescherming Nederland uitgeroepen tot het Jaar van de Klauwieren. Streef naar het ontdekken van de Grote Klauwier (rechts), de Windmolen (links) en de Scaup (boven).

Elk soort aanvalt ieder vogelsoort sneller gaat kloppen! Het Jaar van de Klauwieren wordt samen georganiseerd met Stichting Burgervogel (Gedruue Klauwier en Waarneming.nl (Klappekster)).

www.jaarvandeKlauwieren.nl

2012 Jaar van de Klauwieren

Doe mee en claim een telgebied via Waarneming.nl

Martin gebruikt in het veld een telescoop en potlood en papier. Thuis in zijn atelier worden de tekeningen uitgewerkt. De uiteindelijke tekening van een klappekster zijn gebaseerd op diverse waarnemingen. Dus je begrijpt dat dit een tijdrovende exercitie is! ■

Voor meer werk kun je terecht op zijn website: <http://www.martinbrandsma.nl>

Webnieuws

Foto: Wim Deeben

Nieuws van het internet en interessante websites

VOGELWERK GROEP DE KEMPEN

www.vwgdekempen.nl

Vogelwerkgroep De Kempen

Home | Activiteiten | Onderzoek | Publicaties | Foto's | Links | Contact

Profiel
Werkgebied
Bestuur
Commissies
Lid worden

Welkom bij vogelwerkgroep De Kempen

Vogelwerkgroep De Kempen is opgericht in 1974 en is actief met het bestuderen van de vogels die in het wild in de Kempen (Zuidoost-Brabant) voorkomen. Van een klein groepje bevriende vogelaars groeide de werkgroep uit tot een veelzijdige en actieve organisatie van ongeveer 80 leden. Het logo van onze vogelwerkgroep is de Kapekster (streeknaam: Blauwe Klauwier).

Vogelwerkgroep De Kempen organiseert tal van activiteiten, waaronder de maandelijkse ledenvergadering (meestal de maand juli). Zo worden er regelmatig bijzonder interessante lezingen gehouden tijdens de ledenvergaderingen.

Voor slechts 30,00 euro kunt u lid worden.
Studenten en 65-plussers betalen € 25,00 en gezinsleden kunnen lid worden voor € 15,00.
Leden ontvangen driemaal per jaar het verenigingsblad 'De Blauwe Klauwier'.
Bekijk eens de jaarkalender in de rubriek activiteiten en diverse artikelen in de rubriek publicaties.

Laatste updates
De website wordt met enige regelmaat bijgewerkt, in die overzicht ziet u de laatste wijzigingen. - 7 december -

- **Filmtrailer** 'Wespandief in de Kempen' gemaakt door Douwe Witteveen 2010. [Bekijk de film...](#)
- **Filmtrailer** 'Slachtoffer van de Technische Dienst in Eindhoven' gemaakt door Douwe Witteveen 2011. [Bekijk de film...](#)
- **Inventarisatierapporten** van vogelwerkgroep de Kempen (*vanaf 1973*) zijn online. [Lees hier...](#)
- **Landelijke klapekstertelling 22 en 23 december**. [Lees hier...](#)
- **VogelAtlas** start 1 december. [Lees hier...](#)

Facebook | Twitter | YouTube | Instagram | LinkedIn | RSS

Wie kent het nog niet?

Ook de vogelwerkgroep De Kempen gaat met de tijd mee. Eerlijk is eerlijk: de website was aan vernieuwing toe. En het resultaat valt niet tegen. De door Harold Bierens vormgegeven portal geeft een zeer professionele indruk: modern, serieus. Daarin heb je toegang tot de **activiteiten**, **onderzoeken** en **publicaties**.

Ook interessante **links** naar andere websites en naar eigen rapporten en artikelen van de Blauwe Klauwier. Neem een kijkje in de **fotogalerie**, met fotobijdragen van leden en de **laatste updates**. Allemaal nog in opbouw onder leiding van onze webbeheerder Mark Sloendregt. ■

Webnieuws

PROJECT NEDERLAND IN BEELD

www.nlinbeeld.org

Er is heel veel veranderd in het Nederlandse landschap en de komende jaren zal dat proces zich voortzetten. Dit is het resultaat van de invloeden van economische activiteiten op hun omgeving. Zo worden er wegen aangelegd, nieuwe wijken gebouwd en het gras wordt steeds vroeger gemaaid, terwijl veel koeien meer in de stal dan in de wei verblijven.

Sommige veranderingen kun je door vergelijking van topografische kaarten en door statistieken vaststellen. Maar een belangrijk deel van die veranderingen krijg je zo niet goed in beeld. Die veranderingen kun je wel vastleggen door het landschap regelmatig te fotograferen.

Organisaties als Streetview van Google fotograferen op grote schaal, maar die opnamen betreffen niet het landschap, maar de

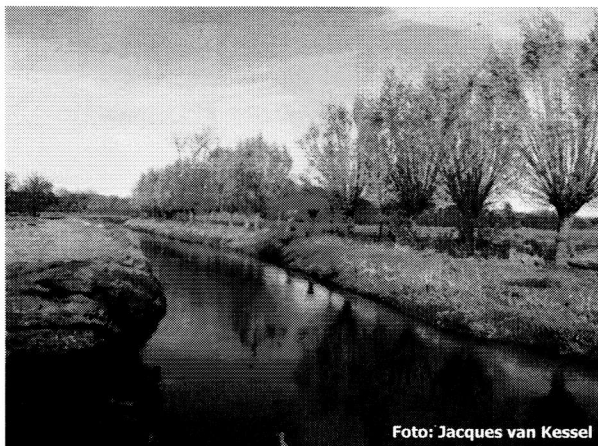

Foto: Jacques van Kessel

zijkant van verharde wegen. Voor kleinere gebieden heeft men meermalen foto's over een langere periode gemaakt. Als je die dat soort foto's ziet, dringt pas echt goed tot je door hoe snel die veranderingen zich voltrekken. Deze veranderingen hebben grote invloed op het voorkomen van planten en dieren.

De stichting Saxifraga (www.saxifraga.nl) is gestart met het **project NL in Beeld**, met de bedoeling om van elk kilometerhok in Nederland ten minste vier foto's te maken volgens een gestandaardiseerde methode.

Deze verzameling foto's zal het mogelijk maken om kwantitatief vast te stellen hoe het Nederlandse landschap er nu uit ziet. Als het project over tien of twintig jaar wordt herhaald, is de ontwikkeling van de veranderingen in principe eenvoudig te analyseren.

Ook kan iedereen zien hoe Nederland er nu uit ziet. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met SOVON en De Vlinderstichting. Zij willen op dit punt samenwerken met Saxifraga, zodat het gezamenlijke materiaal voor een analyse van het landschap voor een eventuele volgende verspreidingsatlas kan worden gebruikt. Alle foto's worden tevens op een website geplaatst en zijn voor iedereen toegankelijk en vrij te gebruiken. ■

Wil je ook graag meedoen aan dit project?

Het gaat hier om een heel groot project, dat alleen met de hulp van veel fotografen uitvoerbaar is. Fotograferen is momenteel populairder dan ooit. Wij gaan er dan ook van uit dat het mogelijk moet zijn om honderden fotografen in Nederland te enthousiasmeren om mee te doen aan dit project. In dat geval zal na verloop van enkele jaren het project uitgevoerd zijn. Iedereen die een camera kan

hanteren, kan aan dit project meedoen. We hebben een handleiding voor fotografen opgesteld en er zijn topografische kaarten beschikbaar. Als je je uitgedaagd voelt om aan dit baanbrekende project mee te doen, kun je zelf aangeven welke kilometerhokken je gaat fotograferen. Ga daarvoor naar de aanmeldpagina www.nlinbeeld.org

Webnieuws

DE WEBSITE VAN DE WERKGROEP GRAUWE KIEKENDIEF IS EEN BEZOEKJE WAARD

www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Het betreft hier een zorgvuldig bijgewerkte website met veel informatie. Daarop ook een interessante rubriek zendonderzoek. Op een duidelijke luchtfotokaart staan de trekroutes 2012-2013 van Grauwe kiekendieven naar Mauretanie, Mali en Niger in Afrika.

Daarnaast hebben ze ook een uitgebreide rubriek Dataloggers: 'In 2003 begonnen we onze grauwe kiekendieven beter te snappen dankzij eenvoudige **radiozendentjes** die het mogelijk maakten om de wandelgangen van individuele vogels na te gaan. Van 2003 tot en met 2009 zijn in Oost-Groningen,

'GPS-loggers: de volgende stap in ons habitatonderzoek'

Flevoland en Rheiderland (D) twintig mannetjes gevolgd. De nauwkeurigheid van de op deze manier vastgelegde posities van vogels is "op het oog", dus niet altijd even nauwkeurig. Wel konden we zodoende het habitatgebruik van onze vogels in relatie tot vormen van beheer beter gaan snappen. In het **proefschrift** van Chris Trierweiler zijn er twee artikelen over terug te vinden. Een drietal rapporten (Rheiderland, Groningen en Flevoland) zijn hier te

downloaden. De oude studenten Marlien de Voogd, Arjen Pilon en Martijn Perk hebben in die jaren cruciaal werk verricht en dankzij tientallen vrijwilligers zijn duizenden velduren besteed om de wonderse wereld van *Circus pygargus* in NW-Europese akkerlandschappen te snappen. Het waren mooie jaren waar we veel van hebben geleerd.

In 2005 werden de eerste twee satellietzenders bij grauwe kiekendieven georganiseerd. In de jaren 2005-2011 zijn in totaal 44 grauwe kiekendieven van een PTT (gewicht 9.5 of 12 gram) voorzien. Door dit type zenders hebben we vooral veel geleerd over de migratiestrategieën van onze zomergasten, de overwinteringgebieden en recentelijk ook het hoe en waarom van stopovergebieden, met als bijzonderheid het recente veldwerk in het oosten van Marokko - lees het **nieuwsbericht**.

Onze PTT's laten zowel in de broedgebieden als de wintergebieden in redelijke mate zien hoe groot de leefgebieden zijn. Met name in wintergebieden is daarmee veel winst geboekt maar door de technische randvoorwaarden is de mate van nauwkeurigheid in het veld relatief beperkt (afwijkingen van enkele honderden meters tot enkele kilometers). ■

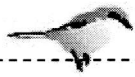
WERK GROEP GRAUWE KIEKENDIEF

DATALOGGERS ONDERZOEK VOORLICHTING

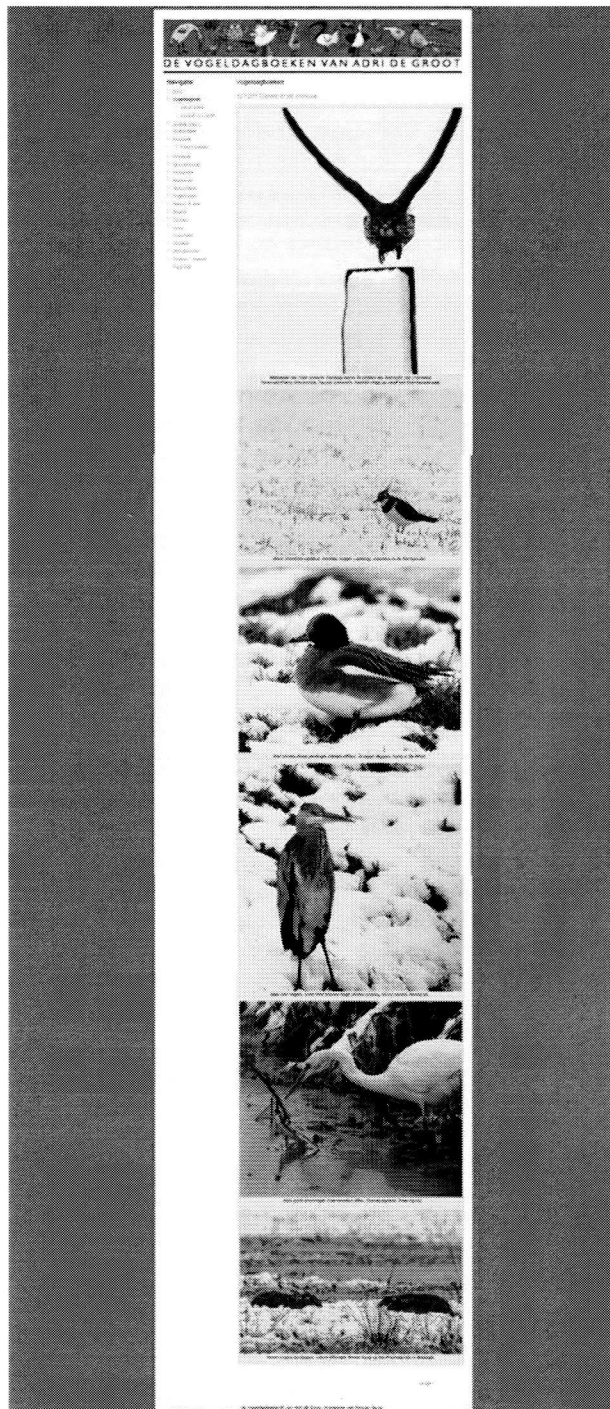
AGENDA

12 december: Proefje: Interactie opdrachtgever WBE, Bellingwolde
18 december: Veldje op Jacksons Dune, Beerta
22 december: Teller's meeting: WIKI, Interactie: rooivogelreflex
Lees de online agenda

www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Webnieuws

▲ Fotoselectie van 7 december 2012

DE VOGELDAGBOEKEN VAN ADRI DE GROOT

<http://www.vogeldagboek.nl/>

Adri presenteert in zijn dagboek veel beeldmateriaal van zijn gegrasduin tussen de Starrevaart (Leidschendam-Voorburg) en het Spookverlaat (bij Alphen a/d Rijn). In de website zijn indrukwekkende natuurfoto's en films te zien. Je kan ook tientallen geluidopnamen afspelen, een collectie van geringde vogels bezoeken, tips, recensies van boeken e.d., enz.

Je kan je abonneren op het gratis dagboek om dagelijks een fotoselectie te ontvangen via de mail (maximaal 1 MB per mail). ■

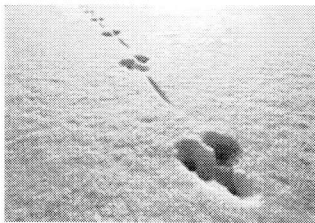
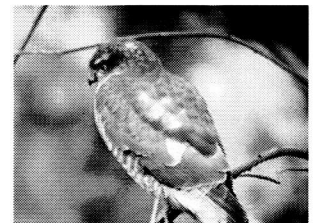
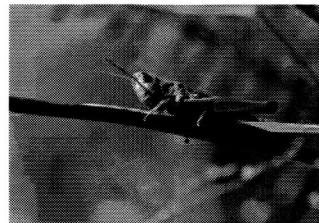
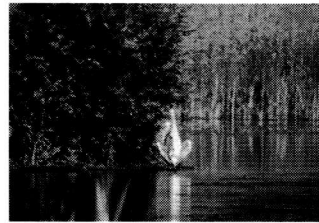
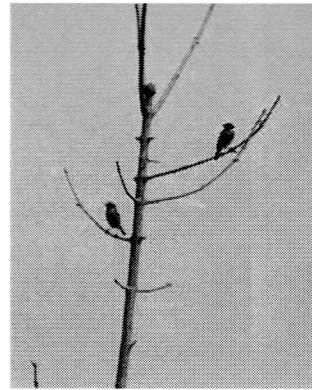
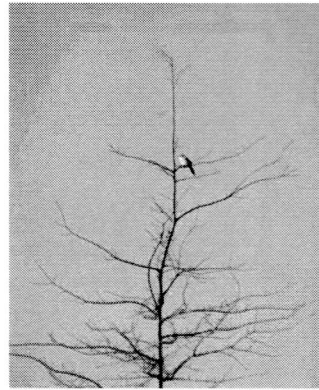
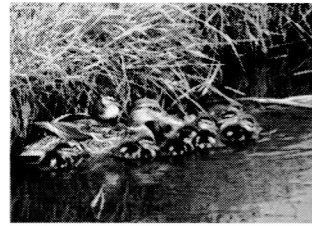
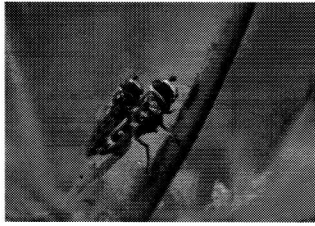
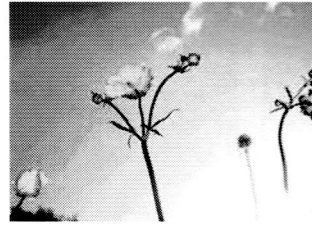
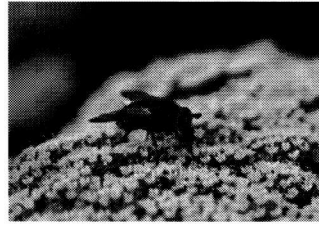
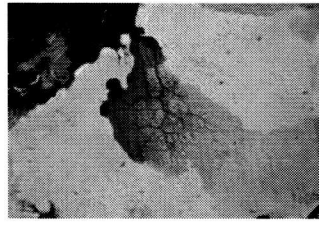
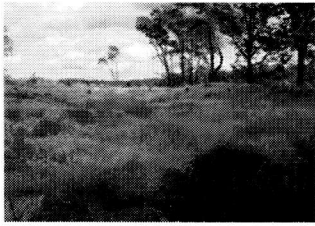
Fotowedstrijd 2011

Het thema: “Natuur in de Kempen”

Pieter Wouters

Dit jaar zijn er van de 53 foto's twee op een gedeelde eerste plaats gekozen. De *Libelle met dauw* van Wim Deebe en de *Roodborst* van Wil de Veer hebben evenveel punten behaald voor de eerste prijs. De derde plaats is gegaan naar de *Steenuil*, van Wil de Veer. Het thema van 2013 is weer: “Natuur in de Kempen”. ■

Eerste plaats

Libelle met dauw, Wim Deeben

en

Roodborst, Wil de Veer

Derde plaats

Steenuil, Wil de Veer

Broedseizoen en verslag nestkasten Golfbaan Welschap 2012

Wil de Veer

Het weer in het voorjaar 2012

31 mei 2012 - Een warme, droge maartmaand en fraai, zonnig weer in de laatste helft van mei zorgen ervoor dat de lente van 2012 toch zacht, droog en aan de zonnige kant genoemd kan worden. Van eind maart tot begin mei leek de lente immers ver weg door een lange periode van wisselvallig, somber en vrij koud weer. Met een gemiddelde temperatuur van 10,4 graden in De Bilt tegen een langjarig gemiddelde van

9,4 graden is de lente van 2012 zacht te noemen. Het was daarbij droog met gemiddeld over het land

Lente 2012 was zacht, droog en aan de zonnige kant

ongeveer 135 mm neerslag tegen 172 mm normaal. Met 535 zonuren tegenover 517 normaal was de lente dit jaar aan de zonnige kant.

Maart 2012 staat op een gedeelte derde plaats van zachtste maartmaanden in ruim een eeuw tijd. Vooral tussen 20 en 28 maart liep de temperatuur door de overvloedige zonneschijn hoog op. In het zuiden van het land waren 22 en 23 maart zelfs warme dagen met temperaturen boven de 20 graden, wat bijzonder vroeg in het jaar is.

Met een landelijk gemiddelde van slechts 19 mm neerslag tegen 69 mm normaal was maart ook erg droog. Eind maart begon een lange periode met wisselvallig, somber en vrij koud weer die tot in mei duurde. De gemiddelde temperatuur in april was 8,4 graden terwijl 9,2 graden normaal is. De landelijk laagste temperatuur in april werd op de eerste aprildag gemeten in Deelen: min 5,1 graden. De laatste aprildag - Koninginnedag - was de enige zonnige en

warme dag van deze maand en in De Bilt was 30 april de eerste warme dag van het jaar.

In april viel op veel dagen regen hoewel de hoeveelheid beperkt bleef. Pas in de tweede helft van mei werd het fraai en zonnig lenteweer. Op 22 mei werd in De Bilt de eerste zomerse dag van het seizoen genoteerd. Het totaal aantal zomerse dagen met temperaturen boven de 25 graden liep op naar 6. Normaal telt de lente vier zomerse dagen.

Op 23 mei werd het in het oosten van het land lokaal zelfs tropisch warm.

Ondanks de koude en sombere start hoort mei 2012 met een gemiddelde van 14,5 graden toch bij de tien warmste meimaanden sinds 1901. Het aantal zonuren liep uiteindelijk op naar 225 tegen 213 normaal. De lente was het zonnigst in het noordwestelijk kustgebied en het minst op de Veluwe. (Bron K.N.M.I.).

Broedseizoen 2012 Golfbaan Welschap

Na het schoonmaken en waar nodig repareren of vervangen van de nestkasten, was onze werkgroep klaar voor het nieuwe broedseizoen.

In januari en februari is er met geluidsnabootsing gecontroleerd of de bosuil aanwezig was. Zowel op de golfbaan als in de directe omgeving werd geen exemplaar gehoord. Wat de reden is dat de bosuil de laatste jaren niet in de omgeving van de golfbaan

Wat de reden is dat de bosuil de laatste jaren niet in de omgeving van de golfbaan gebroed heeft is mij een raadsel

gebroed heeft is mij een raadsel. Wel worden er ieder jaar braakballen gevonden en alles is aanwezig om tot broeden te kunnen komen

maar het wil maar niet lukken.

Opmerkelijk omdat enkele jaren terug er wel broedgevallen hebben plaats gevonden. In februari 2012 zijn de twee ijsvogelwanden gereed gemaakt voor het nieuwe broedseizoen.

Helaas is de ijsvogel niet tot broeden gekomen en werd de soort lange tijd niet meer gezien.

Hopelijk krijgen we een paar zachte winters zodat de soort zich kan herstellen na

de drie, voor de ijsvogel, te strenge winters van de afgelopen jaren. De fuut was wel aanwezig maar heeft niet gebroed. De winterkoning, zwarte kraai, fazant, dodaars, wilde eend, waterhoen, meerkoet, kleine karekiet, sperwer, grote bonte specht en groene specht hebben ook op de golfbaan gebroed.

Voor het eerst heeft een mandarijn eend een nest gemaakt op de golfbaan. Dit gebeurde in een torenvalk kast. Helaas hebben kauwen het nest vernield voordat er een legsel was. De mandarijn eenden zijn vertrokken en niet meer gesignaleerd. Op de golfbaan verbleven tijdens de winterperiode 2011/2012 veel sijzen en

putters. Enkele keren werden er kramsvogels, koperwieken en aalscholvers gespot.

Soorten die werden gesignaleerd waren:

buizerd
havik
blauwe reiger
aalscholver
scholekster
kokmeeuw
kleine bonte specht
houtduif
Turkse tortel
grote gele kwikstaart
witte kwikstaart
heggenmus
merel
zanglijster
grote lijster

zwartkop
tjiftjaf
fitis
goudhaantje
staartmees
kuifmees
zwarte mees
gaai
ekster
roodborst
vink
groenling

In september en oktober gebruikten grote groepen spreeuwen het riet als slaappleats. In de directe omgeving werd een gekraagde roodstaart gespot. Of deze ook een korte periode op de golfbaan is geweest is niet duidelijk.

Nestkasten

Totaal hangen er 125 kasten waar de vogels gebruik van kunnen maken. In 95 kasten werd een broedsel aangetroffen. Elke kast is drie keer

“Opvallend was het grote nestsucces van alle soorten met zeer weinig uitval”

gecontroleerd. Vanwege het grote aantal kasten worden de eerste twee ronden verdeeld over twee

sessies in dezelfde week. Dit jaar zijn 30 kasten helemaal niet gebruikt (ongeveer 24%).

In 2011, 2010 en 2009 was dit respectievelijk 24%, 27% en 44%. Die 44% was overigens het laagste aantal sinds 2002.

Als we naar het aantal uitgevlogen jongen kijken sinds 2005 dan ziet het er als volgt uit, op volgorde van beste jaar:

2010	768
2005	716

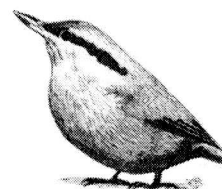
2006	652
2011	651
2012	586
2009	525
2008	521
2007	499

Van vijf soorten worden uitgebreide gegevens vermeld. Opvallend was het grote nestsucces van alle soorten met zeer weinig uitval.

Onverklaarbaar is het niet aanwezig zijn van de bonte vliegenvanger dit jaar.

	Legsels	Eieren	Uitgevlogen jongen	Gemiddelde legselgrootte
Koolmees	39	275	273	7,00
Pimpelmees	29	240	239	8,2
Boomklever	5	28	28	5,6
Spreeuw	11	42	42	3,8
Torenvalk	1	4	4	4

▲Tabel 1. Gegevens 2012

Koolmees

De koolmees heeft het goed gedaan, met 39 (27 in 2011) eerste broedsels. Evenals in 2011 waren er geen tweede broedsels. Het gemiddelde broedsucces was ongekend hoog met ongeveer 99% (95% in 2011). Dit is het hoogste van de laatste zeven jaar.

Totaal zijn er 275 (264 in 2011) eieren gelegd. Er zijn 273 jongen uitgevlogen. De gemiddelde legselgrootte was 7. Dit is het laagste in zeven jaar en staat in schril contrast tot de 9,7 van 2011 wat het hoogste gemiddelde was dat ooit in dit nestkastenproject werd gehaald.

Pimpelmees

De pimpelmees heeft het met 29 broedsels iets minder gedaan dan de 32 in 2011. Opvallend dat zowel de koolmees als de pimpelmees geen tweede broedsels hadden. Het gemiddelde broedsucces was zelfs nog hoger dan bij de koolmees, bijna 100%.

Spreeuw

De spreeuw heeft in elf kasten (13 in 2011) met succes jongen groot gebracht. Het broedsucces was 100%. De laatste drie jaar is het broedsucces uitermate hoog. Totaal zijn er 42 (69) eieren gelegd. Er waren ook hier geen tweede legsel. Er zijn 42 jongen uitgevlogen. De gemiddelde legselgrootte was 3,8.

De spreeuw is op een golfbaan zeer waardevol omdat deze o.a. de larven van de meikevers uit de green haalt. Daarom hangen wij de spreeuwenkasten dicht bij de "greens". De spreeuw trekt namelijk de larven recht uit het gras zonder

dit te beschadigen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de merel, kraai, kauw en ekster die het gras wegtrekken om bij de larven te komen.

“Onverklaarbaar is het niet aanwezig zijn van de bonte vliegenvanger dit jaar”

Boomklever

De boomklever maakt ieder jaar gebruik van de nestkasten. Dit jaar waren er vijf broedsels (4). Er

waren geen tweede broedsel, maar dit is bij deze soort meestal het geval. Het broedsucces was 100%. Totaal zijn er 28 (23) eieren gelegd met een gemiddelde legselgrootte van 5,6 (5,7).

Torenvalk

Verheugend was het broedsel van de torenvalk in een nestkast. De soort had wel eerder gebroed op de golfbaan maar nog niet in een nestkast. Het broedsucces was 100%. De vier jongen zijn met succes uitgevlogen.

Foto: Wii de Veer

Diversen

De metselbijen hebben dit jaar veelvuldig gebruik gemaakt van de speciale houtblokken en ook de kasten met de glazen buisjes waren goed bezet. Een van deze kastjes werd door meerdere vlermuizen gebruikt als schuilplaats.

Evenals vorig jaar werd er weer groot aantal eekhoorns gezien en er werden ook jongen waargenomen. Diverse soorten salamanders werden gezien, waarvan sommige juveniele. De bruine kikker was massaal

aanwezig. Andere soorten zoogdieren die werden gezien zijn: egel, mol,

“Verheugend was het broedsel van de torenvalk in een nestkast”

konijn, bunzing en hermelijn. In september en oktober werd melding gemaakt van een zwarte fret die op de golfbaan aanwezig was.

Waarschijnlijk het zelfde dier dat werd gezien bij de Klotputten en waar melding van werd gemaakt in het Eindhovens Dagblad. Na bestudering van de (onduidelijke foto die ik kreeg toegezonden) lijkt het mij meer op een nerts.

Van de rode bosmieren lagen er drie nesten van de *Formica rufa* (Behaarde rode bosmier). Naar nesten van de *Formica sanguinea* (Bloedrode roofmier) die ook op de golfbaan voorkomt is niet gezocht. ■

Foto: Wil de Veer

Huiszwaluwen (Delichon urbica) in de Kempen in 2012

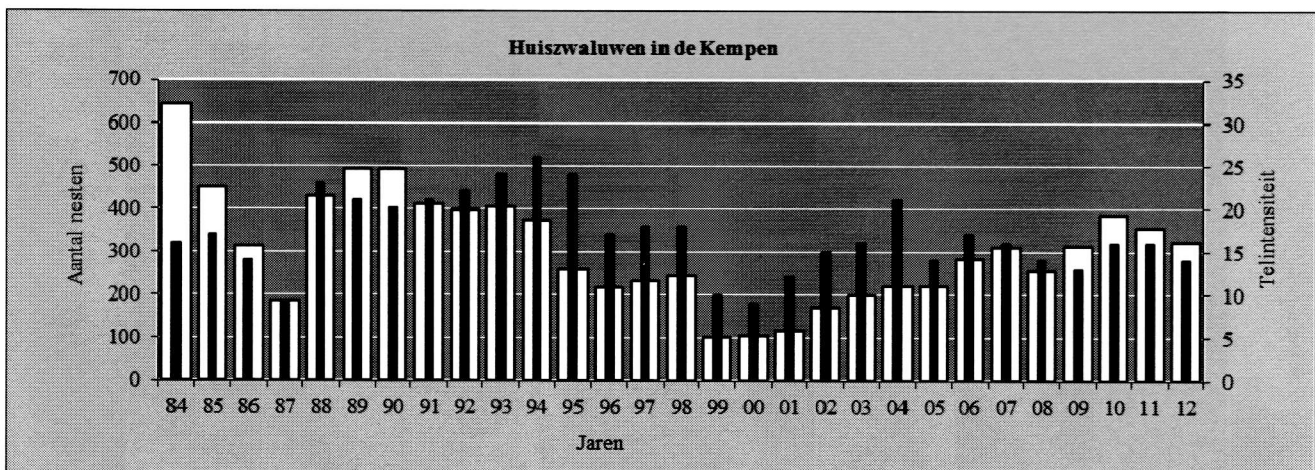
Wim Deeben

In 2012 zijn er in de Kempen weer huiszwaluwen geteld. Ten opzichte van het overzicht van 2011 is er een verandering. Nu enen is weer geteld.

Overzicht 1984 tot en met 2012

In tabel 1 is een overzicht te zien van de getelde nesten in de loop van de afgelopen achtentwintig jaar. Ook is de telintensiteit per jaar aangegeven. Deze staat voor het aantal plaatsen waar de huiszwaluwen geteld zijn in dat jaar. In grafiek 1 zijn deze resultaten weergegeven: zowel van de aantallen als van de telintensiteit.

▲ Grafiek 1: Aantal nesten van de huiszwaluw in de Kempen (witte balk) en het aantal plaatsen waar geteld is (zwarte balk) in de periode 1984-2012

Plaats	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
Acht	--	6	8	11	11	16	9	12	10	--	17	19	26	26	27	--	--	--	5	28	27	--	46	50	--	--	33	22	25	
Bergeijk	--	8	6	--	6	7	6	3	7	8	8	7	4	4	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Bladel	--	39	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	1	1	1	--	--	--	--	--	--		
Breugel	24	20	9	9	12	13	12	5	9	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	--	--	--		
Budel	--	--	--	--	31	31	22	20	14	6	5	2	16	11	7	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Budel Dorplein	--	--	--	--	30	25	25	26	26	23	12	10	--	--	13	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Budel Schoot	--	--	--	--	10	7	12	3	6	2	2	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Casteren	27	--	--	--	6	12	--	--	--	14	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	1	0	0	
Duizel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	--	--		
Eindhoven	97	82	53	42	29	31	25	29	30	23	18	17	24	20	21	6	3	3	20	7	4	6	4	4	3	--	2	12	37	
Geldrop	77	32	36	40	44	49	56	39	32	16	19	24	17	20	16	14	--	8	5	11	10	20	23	29	34	50	63	61	63	
Hapert	33	13	14	13	21	17	17	11	10	--	12	6	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	6	13	--	--	3	4	3	
Heeze	1	8	15	18	21	13	10	4	8	4	14	16	13	8	14	20	26	21	26	27	19	22	18	35	34	59	51	32	--	
Hoogeloon	37	33	--	--	--	--	--	--	--	7	--	--	--	--	--	--	--	--	20	20	20	30	30	30	30	30	45	50	43	
Knegsel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	4	2	--	--	--	--	--	--	--	--	2	--	--	--	--	--	--	--	--	
Lage Mierde	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	
Leende	34	23	--	5	4	3	11	6	6	8	9	6	5	6	2	0	0	0	2	1	3	5	10	7	9	14	20	18	--	
Leenderstrijp	--	--	--	--	--	--	--	--	--	45	35	32	33	32	53	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Luykgestel	37	21	19	--	24	22	25	22	19	23	18	18	8	9	10	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Maarheeze	--	--	--	--	2	45	51	42	36	33	31	--	--	33	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Nuenen	73	43	38	21	19	--	--	16	12	18	18	12	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	16	
Oerle	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2	4	7	14	25	15	13	20	24	
Reusel	68	46	--	--	44	49	49	28	27	15	16	17	11	3	3	2	2	0	1	2	1	1	2	--	--	--	--	--		
Soerendonk	--	--	--	--	34	39	27	26	27	19	19	--	--	11	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Steensel	21	26	26	27	32	30	30	27	19	19	6	3	9	8	5	3	1	2	2	0	0	2	1	3	0	1	4	5	7	
Sterksel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	40	48	--	--	--	--	--	--	--	--	--	19	18	21	19	22	18	23	16	30	--
Veldhoven (de Run)	40	21	29	--	21	34	40	33	38	18	21	25	17	25	32	28	33	16	17	19	23	47	53	50	52	53	65	53	55	
Veldhoven (Boerenbond)	--	--	--	--	1	--	--	--	2	6	9	11	13	6	6	11	18	23	21	23	17	22	21	17	23	14	18	8	4	
Waalre	40	--	29	--	--	21	33	30	32	25	--	10	6	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Weebosch	23	19	14	--	3	4	7	6	8	9	7	2	2	1	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Westerhoven	12	10	18	--	22	25	26	22	20	20	17	9	12	8	12	--	--	23	25	31	30	38	19	24	16	47	40	35	37	
Wintelre	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	8	10	--	--	--	--	--	--	--	9	32	--	21	17	8	5	8	2	8	
Zandoerle	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	--	--	2	4	2	4	3	5	1	2	3	3	4	2
Totaal:	644	450	314	186	427	493	493	410	398	404	375	261	217	232	243	103	105	118	172	200	219	221	283	312	258	315	385	356	324	
Telintensiteit:	16	17	14	9	23	21	20	21	22	24	26	24	17	18	18	10	9	12	15	16	21	14	17	16	14	13	16	16	14	

▲ Tabel 1. Overzicht van de getelde huiszwaluwneesten in de Kempen van 1984 – 2012

Bespreking per plaats

Acht, Afgelopen twee jaar stabiel gebleven.

Lage Mierde, niet geteld.

Bladel, niet geteld.

Leende, gegevens niet ingeleverd.

Breugel, niet geteld.

Nuenen, na 16 jaar weer geteld, niet achteruit gegaan.

Casteren, geen vooruitgang.

Oerle, stabiel gebleven.

Duizel, niet geteld.

Reusel, niet geteld.

Eindhoven, verhoging doordat de wijk Blixembosch is geteld.

Steensel, wederom een toename.

Geldrop, nagenoeg stabiel gebleven.

Sterksel, gegevens niet ingeleverd.

Hapert, stabiel gebleven.

Veldhoven (de Run), stabiel gebleven.

Heeze, gegevens niet ingeleverd.

Veldhoven (Boerenbond), wederom een enorme achteruitgang.

Hoogeloon, achteruitgang.

Westerhoven, stabiel gebleven.

Knegsel, niet geteld.

Wintelre, stabiel gebleven.

Zandoerle, stabiel gebleven.

Nestplaatsen in het buitengebied

Tabel 2 geeft het verloop van het aantal nesten van huiszwaluwen weer.

Plaats	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fabrieken KZM Budelco, Dordrecht	--	--	--	--	19	26	28	19	25	28	19	12	19	19	20	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Achelse Kluis / Achelseweg	58	39	53	63	75	83	81	56	46	56	43	26	11	9	15	26	50	38	17	13	18	18	17	3	3	4	5	3	1
Aanscotse Beemden Eindhoven	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2	4	3	--	5	22	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	3	2	6
Riethoven Veldhovensedijk	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Leenderstrip boerderijen Paasland	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	28	29	11	10	5	--	--	31	27	28	29	24	17	26	27	28	21	6	--
De Ruijter van Steveninck kazerne	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	7	--	6	--	--	--	--	--	18	25	36	44	34	5	5	4	3
Tuinder Oirschotsedijk	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	6	7	3	--
Wintelre, Boerderij de Haas	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	21	10	15	6	11	17	25
Leende, Valkenswaardseweg	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	5	5	37	51	35	60	68	70	70	51	43	40	23	--
Leende, Strijperdijk	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	0	0	0	0	0	--	--	--	--	--	--
Leende, Strijpsestraat	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	10	10	10	16	20	20	20	27	38	38	36	--
Leende/Maarheeze, Ulkendonken	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	4	5	6	8	11	12	15	15	12	--	--
Leende Maarhezerweg	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	5	6	2	8	8	12	13	11	13	--	--
Sterksel, Turfweg	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	17	21	27	19	13	16	13	15	13	4	4	0	--	--	--
Sterksel, Ronde Bleek	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	13	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	--
Reusel, Schepensweijer	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	32	32	--	--	--	--	--	--
Totaal:	58	39	53	63	94	109	109	75	71	86	102	70	48	43	84	61	80	144	124	108	168	208	244	205	185	163	156	154	35

▲ Tabel 2. Aantal huiszwaluwen op enkele plaatsen in het buitengebied

Toelichting:

Tuinder Oirschotsedijk: pand afgebroken

-- Gegevens niet doorgegeven

Bespreking per plaats

De Achelse Kluis en Achelseweg, Achelseweg afname, de aantallen van De Achelse kluis zijn niet bekend.

Aanscotse beemden, een lichte toename.

Leenderstrip, gegevens niet ingeleverd.

De Ruijter van Steveninck kazerne, afname zet door.

Tuiner Oirschotsedijk, het pand is afgebroken.
Wintelre, Boerderij de Haas, wederom een toename.

Leende, Valkenswaardseweg, gegevens niet ingeleverd.

Leende, Strijperdijk, gegevens niet ingeleverd.

Leende, Strijpsestraat, gegevens niet ingeleverd.

Leende, Ulkendonken, gegevens niet ingeleverd.

Leende, Maarhezerweg, gegevens niet ingeleverd.

Sterksel, Turfweg, gegevens niet ingeleverd.
Sterksel, Ronde bleek, niet doorgegeven.

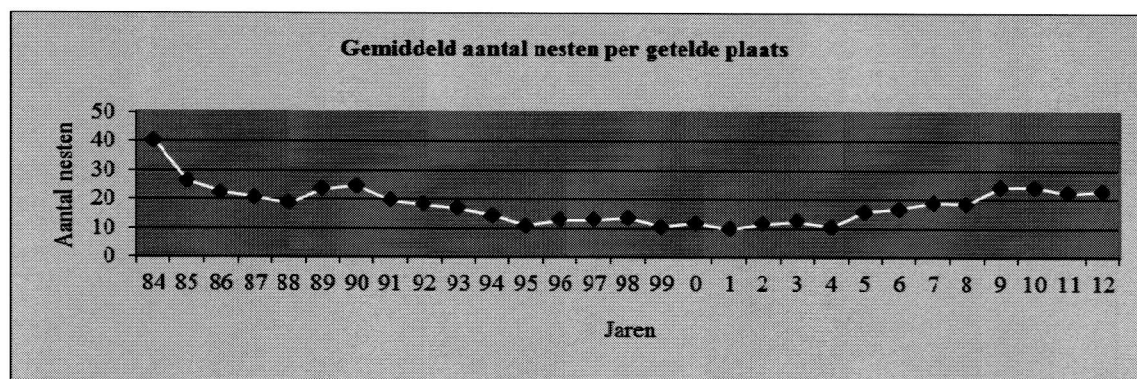
Reusel, Schepersweijer, niet geteld.

Foto: Wim Deeben

Discussie

Het gaat al jaren slecht met de huiszwaluw. In de tabellen is dat duidelijk te zien. Het jaar 2012 is m.n. in het buitengebied een jaar van verdere achteruitgang. De telintensiteit is nagenoeg gelijk gebleven.

▲ Grafiek 2. Gemiddeld aantal nesten van de huiszwaluw per getelde plaats in de Kempen in de periode 1984-2012

Aandachtgebieden

In de loop der jaren is de populatie ver achteruit gegaan. Voor het jaar 2013 wordt wederom aan de tellers (dames zijn zéér welkom!) de vraag voorgelegd, kijk naar specifieke aandachtgebieden die van belang zijn voor de Huiszwaluw:

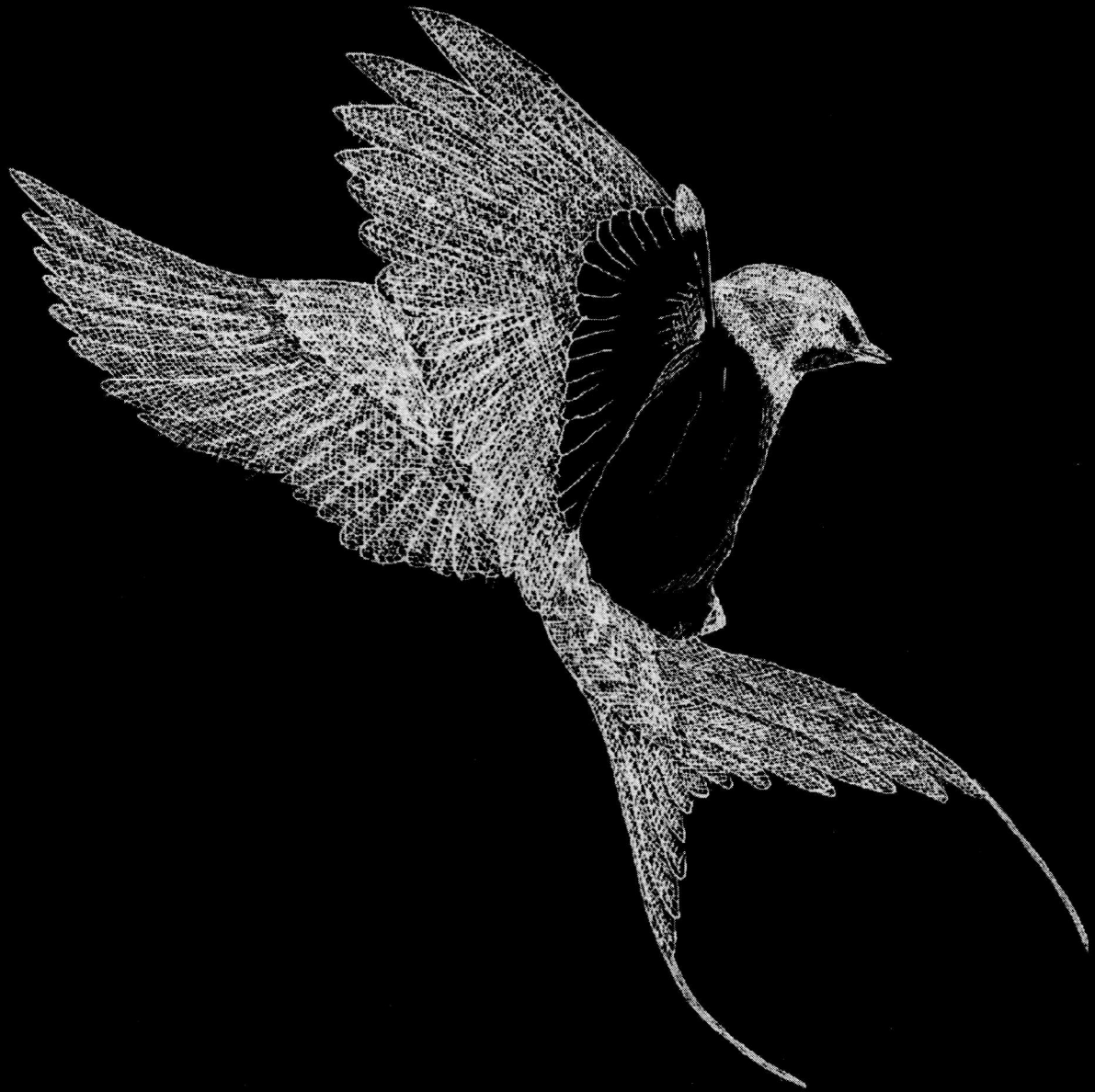
1. bouwmaterialen in de omtrek aanwezig.
2. afsteken van nesten.
3. overstekken in donkere kleuren geschilderd.
4. wat is er in de omgeving veranderd. ■

Dankwoord: Het team huiszwaluwtellers bestond dit jaar uit de volgende personen: Frans Hijnen, Harrie van der Leij, Rien Kelders, Cees van Rooij, Piet Wuijts, Bert van Herk, Wil de Veer, Mart van de Broek, Piet van Happen, Henk Munsters, Huug de Waardt, Guus Nas, Mark Sloendregt, en Toos Deeben.

Onlangs is **Bert van Herk** overleden. Bert heeft samen met Piet Wuijts jarenlang de huiszwaluwen in Westerhoven geteld. Voor de club tellers is het een groot verlies. Wij wensen de familie veel sterkte.

Literatuur

- Veenhuizen, W. 1997. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 1996. *Blauwe Klauwier* 23(4): 114-116.
- Veenhuizen, W. 1998. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 1997. *Blauwe Klauwier* 24(2): 27-29.
- Veenhuizen, W. 1999. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 1998. *Blauwe Klauwier* 25(1): 5-7.
- Deeben, W. 2002. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2001. *Blauwe Klauwier* 28(1): 1-3.
- Deeben, W. 2003. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2002. *Blauwe Klauwier* 29(2): 13-16.
- Deeben, W. 2004. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2003. *Blauwe Klauwier* 30(1): 1-4.
- Deeben, W. 2005. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2004. *Blauwe Klauwier* 31(1): 11-14.
- Deeben, W. 2006. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2005. *Blauwe Klauwier* 32(2): 9-14.
- Deeben, W. 2007. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2006. *Blauwe Klauwier* 33(1): 20-26.
- Deeben, W. 2008. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2007. *Blauwe Klauwier* 34(2): 25-31.
- Deeben, W. 2009. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2008. *Blauwe Klauwier* 35(1): 27-33.
- Deeben, W. 2010. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2009. *Blauwe Klauwier* 36(1): 27-33.
- Deeben, W. 2009. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2010. *Blauwe Klauwier* 36(1): 27-33.
- Deeben, W. 2010. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2011. *Blauwe Klauwier* 37(2): 6-9.
- Deeben, W. 2011. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2012. *Blauwe Klauwier* 38(2): 29-32.

Broedseizoen en verslag nestkasten N.O.P. 2012

Wil de Veer

Wat de toekomst voor het N.O.P. betreft is er op dit moment alleen maar te zeggen dat het park bezig is met "overleven". Wat er met de locatie gaat gebeuren is op dit moment nog niet te zeggen en dus ook niet of het nestkastenproject door zal gaan.

Weer in het voorjaar van 2011

Zie voor het weer het verslag van Golfbaan Welschap bij <http://www.golfclubwelschap.nl/>

Broedseizoen 2011

Voor het vijfde jaar is er een nestkastcontrole uitgevoerd. Elke kast is ook dit jaar drie keer gecontroleerd.

Resultaten

Totaal hangen er 150 nestkasten. Van 94 (73 in 2011) kasten is gebruik gemaakt om in te broeden.

In 2012 waren er totaal 85 legfels (76). Er waren geen tweede legfels (3). Het aantal eieren bedroeg 605 (672). Totaal zijn er 576 (647) jongen uitgevlogen.

Er werden 7 (5) verschillende soorten broedvogels in de nestkasten aangetroffen. De koolmees had 48 (38) legfels; de pimpelmees 25 (30); de spreek 2 (1); de boomklever 3 (4); de bonte vliegenvanger had 4 (3) broedsels; de kauw 2; de bosuil 1.

	Legfel	Eieren	Uitgevlogen jongen	Gemiddelde legfelgrootte
Koolmees	48	337	327	7,0
Pimpelmees	25	221	210	8,8
Boomklever	3	13	13	4,3
Bonte vliegenvanger	4	15	15	3,7
Spreek	2	8	8	4
Kauw	2	8	0	4
Bosuil	1	3	3	3

▲ Tabel 1: Gegevens 2012

Soorten

Koolmees

De koolmees had heeft het met 48 (38) legfels goed gedaan. Het gemiddeld broedsucces was 97%.

Pimpelmees

De pimpelmees heeft het met 25 broedsels iets minder gedaan dan in 2011 (30). Het gemiddelde broedsucces was ongeveer 95%.

Spreek

De spreek heeft met twee broedsels er een meer dan in 2011. Het broedsucces was 100%.

Boomklever

De boomklever heeft met drie broedsels er een minder dan in 2011. Het broedsucces was 100%.

Bonte vliegenvanger

De bonte vliegenvanger heeft met vier broedsels er een meer dan in 2011. Het broedsucces was 100%.

Waarom deze soort hier wel aanwezig was en niet op Golfbaan Welschap is mij een raadsel. Op de golfbaan hebben geen veranderingen plaats gehad die van invloed zouden kunnen zijn.

Kauw

De kauw had twee broedsels die beide mislukt zijn.

Bosuil

De bosuil heeft dit jaar eindelijk drie jongen groot kunnen brengen. In de afgelopen jaren er diverse mislukte broedsels. Het broedsucces was 100%.

Foto: Wil de Veer

Diverse soorten

Naast de broedvogels die in de kastjes werden aangetroffen zijn er nog veel meer soorten die van het Papegaaijenpark gebruik maken om te foerageren en/of te broeden. Ook dit jaar werden tijdens de nestkast controles de soorten die gehoord en/of gezien zijn genoteerd.

Dit leverde de volgende soorten op: boerenwaluw, boomkruiper, ekster, gaai, goudhaantje, heggemus, ringmus, holenduif, houtduif, huismus, kauw, koekoek, kuifeend, meerkoet, merel, nijlgans, roodborst, havik, ringmus, Turkse tortel, vink, zanglijster, zwarte kraai, zwartkop,

waterhoen, wilde eend, winterkoning en zwarte mees.

In de directe omgeving werd de grote bonte specht, kerkuil, steenuil, torenvalk, havik en buizerd gehoord en/of gezien. ■

Herstel van de populatie kerkuilen in de Kempen

Mark Sloendregt

De Kempen

Op 23 oktober werden de broedresultaten van onze werkgroep verstuurd naar Brabants Landschap. En op 28 oktober werden digitale nestkaarten van Sovon verzonden en werd begonnen met het opstellen van het jaarverslag 2012.

Het werkgebied (tabel 1) betreft een deel van de Kempen waarvan de gemeenten Veldhoven, Bladel, Bergeijk, Reusel-de Mierde en Eersel onderdeel uitmaken. Het totale oppervlakte bedraagt 37.400 ha en in onze regio waren dit jaar 16 mensen actief als uilenbeschermer.

Elke gemeente heeft een aantal uilenbeschermers - die behalve veel weten over de leefwijze van kerkuilen- het gebied en de bewoners goed kennen!

In de periode januari tot half mei werden de nestplaatsen door ons niet bezocht om verstoring te voorkomen. Op 25 april vond de provinciale jaaravond

“Elke gemeente heeft een aantal uilenbeschermers - die behalve veel weten over de leefwijze van kerkuilen - het gebied en de bewoners goed kennen!”

(seizoensopening) van Brabants Landschap plaats in Vught. Er was o.a. veel aandacht voor uilen in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen. In juni

werden de kasten gecontroleerd op broedsel en voorlichting gegeven aan de gastgevers. In september en oktober vond onderhoud plaats en werd gecontroleerd op tweede broedsels.

Het totaal aantal locaties (adressen) bedraagt momenteel 134, in een derde werd gebroed. Met het plaatsen van kasten werd in 1979 gestart, veel kasten werden geplaatst in kerken onder het motto 'de kerkuil terug in de kerk'. Elk jaar weer worden enkele kasten geplaatst en daarmee is het totaal op 155 gekomen. De meeste kasten hangen in veldschuren, in een aantal locaties hangen er twee kasten op één plek.

Gemeente	Aantal adressen (kasten) in 2012	Broedsels In 2012
Bergeijk	36 (43)	11
Bladel	19 (23)	8
Eersel	41 (43)	11
Reusel-de Mierden	23 (30)	10
Veldhoven	15 (16)	6
Totaal	134 adressen (155 kasten)	46

▲ Tabel 1. Aantal kerkuilkasten in relatie tot het aantal broedgevallen per gemeente in de Kempen in 2012 (Gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel, Veldhoven en Reusel-de Mierden).

Een extra kast biedt immers onderdak aan oudervogels in het broedseizoen op het moment dat de jongen groter worden. In de loop der jaren zijn 25 kasten komen te vervallen, omdat bijvoorbeeld schuren werden afgebroken of verbouwd.

In de gemeenten Eersel en Bergeijk hangen meer dan de helft van onze kasten. Maar in de gemeenten Bladel en Reusel-de Mierde is de bezettingsgraad het hoogst met 42%. In dertien kasten worden bijna jaarlijks (m.u.v. 2009) bezet. Echter in

het grootste aandeel kasten wordt wisselend gebroed. In ongeveer de helft van alle 134 kasten heeft - in de laatste vijf jaren - eens een kerkuil gebroed. In negen nieuwe kasten wordt pas in recente jaren gebroed.

Een succesvol jaar met veel, vroege en grote broedsels

In het daljaar 2009 gingen slechts negen paren in onze regio over tot broeden, de meeste uilen waren wel aanwezig op de nestplaats (territoriaal). Er waren toen ook weinig muizen, toch heeft de populatie kerkuilen zich - ondanks de laatste strenge winters - in 2012 weer behoorlijk weten te herstellen (tabel 2).

In 2012 werden 21 broedsels waargenomen met vijf eieren of meer en drie 'tweede broedsels'. Het werd een topjaar met in totaal 37 succesvolle broedsels; vier broedsels mislukten en er waren vijf broedsels (veelal vrije) met een onbekend aantal jongen.

De populatie kwam dit jaar - na enkele strenge winters met een daljaar in 2009 - weer terug op het niveau van 2008. In 2007 waren er maar liefst vijf tweede broedsels in onze regio en een hoger jongen-overlevingsratio van 4,3.

Jaar	Broedgevallen	Eieren	Jongen	Jongen/ broedgeval*	Mislukt	onbekend	Totaal
2004	15	52	47	3,1	0	0	15
2005	20	81	66	3,3	2	2	24
2006	19	73	53	2,8	0	3	22
2007	32	151	136	4,3	3	3	38
2008	36	150	108	3,0	4	6	46
2009	7	21	13	1,9	1	1	9
2010	29	126	114	2,9	2	1	32
2011	17	61	56	3,3	5	3	25
2012	37	170	146	3,9	4	5	46

▲ Tabel 2. Broedresultaten van de Kerkuil van VWG De Kempen

Foto: Mark Sloendregt

Ieder jaar worden door onze vogelwerkgroep nestkaarten ingestuurd van kerkuil broedsels in de Kempen. Dit jaar waren dat 41 kaarten van de kerkuil. Met het meetnet Nestkaarten tracht Sovon

trends in broedsucces waar te kunnen nemen ten einde de aantalsontwikkelingen van een soort te kunnen verklaren.

De kerkuil behoort tot de zogenaamde prioritaire

soorten. De kerkuil is een erfvogel en muizeneter bij uitstek. Van de Kerkuil werden vanaf 1990 reeds 35.130 nestkaarten ingestuurd.

Broedseizoenen kerkuil

2006: een laag jongenoverlevingsratio, diverse slachtoffers, een stabiele populatie kerkuilen.

2007: succesjaar met achttien broedsels met vijf eieren of meer, 136 uitgevlogen pulli, diverse tweede broedsels.

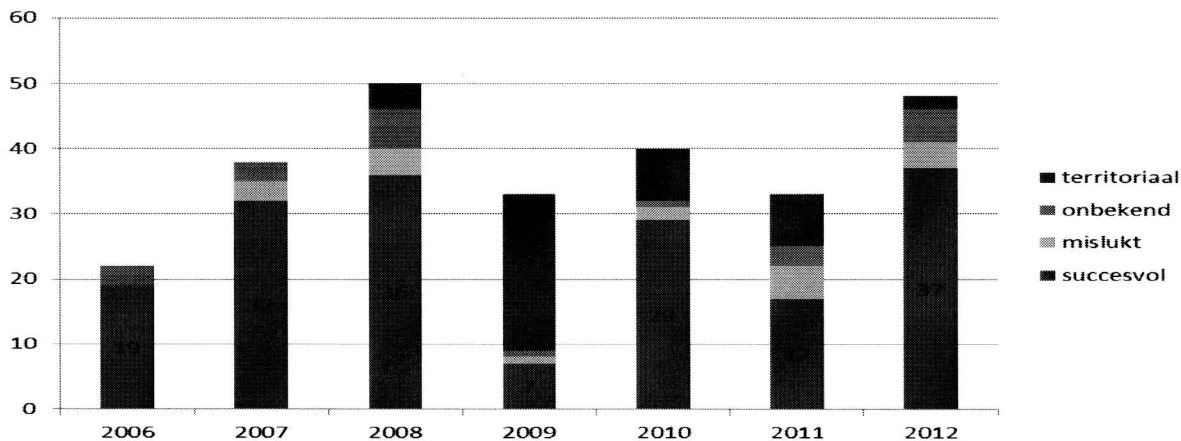
2008: hoge bezettingsgraad, 46 broedsels, weinig grote legsels, relatief veel uitval onder de pulli.

2009: lage bezettingsgraad van 8%, zeer weinig broedsels, 24 territoria (zonder broedsel).

2010: verbeterde voedselsituatie en herstel met 32 broedsels.

2011: sneeuwrijke winter, nog enkele late broedsels en een laag nestsucces.

2012: veel, grote en vroege legsels, na 4 jaar weer een succesjaar, 14 slachtoffers.

▲ Figuur 1. Overzicht broedseizoenen

Broedseizoenen kerkuil

De winter van 2012 was overwegend zacht maar wel met een 'koudegolf' eind januari tot en met begin februari (bron KNMI). Strenge winters eisten hun tol onder de kerkuil populatie omdat uilen bij gebrek aan voedsel snel interen op hun vetreserves met alle gevolgen van dien. Sommige paren verlaten om die reden dan hun broedareaal. In het voorjaar waren er ruim

“Strenge winters eisten hun tol onder de kerkuil populatie”

voldoende muizen aanwezig waardoor kerkuilen in de conditie kwamen om een legsel te maken. Het gemiddeld legbegin was 23 maart (n=25), het werd een vroeg seizoen waarbij

tijdens de controlerondes in mei en juni menig pul op uitvliegen stond. Succesvolle jaren - zoals 2012 - worden gekenmerkt door veel, vroege en grote broedsels. In de daljaren is het omgekeerde het geval met een lage overlevingsratio. Kerkuilen zijn muizeneters bij uitstek en het broedsucces is sterk gerelateerd aan de muizenstand. ■

De heropende gaatjes methode; onderzoek naar muizenpopulatie in Oerle en Wintelre

Mark Sloendregt

In het voorjaar heb ik in atlasblok 5143 - gemeente Veldhoven/Wintelre - een bescheiden onderzoek uitgevoerd naar de plaatselijke muizenstand, door de 'heropende gaatjes methode' in vijf plots toe te passen.

De aard van het proefterrein

De plots zijn stukken bemest grasland, een ruige wegberm en een slootoever in het natuurontwikkelingsgebied Habraken in de omgeving van het vliegveld Welschap. De proefterreinen zijn divers van aard zijn en relatief muizenrijk en in de omgeving van paren kerkuilen. Deze plots werden in het voorjaar van 2012 in kaart gebracht en er werden al muizenburchten aangetroffen.

Gezien de diversiteit van de plots komen er waarschijnlijk veel soorten muizen voor, die het stapelvoedsel van de kerkuil uitmaken. In het winterhalfjaar zal er geen wateroverlast zijn op deze terreinen, zelfs de sloot blijft ondiep. Het zijn vier proefvlakken

van stroken van ongeveer 2 bij 25 meter, die in het terrein zijn gemarkeerd met opvallende gele plastic haringen. Bij het maaien of bemesten zal geen hinder worden ondervonden van deze markeringen. Ook met behulp van een GPS-toestel kunnen de plots worden terug gevonden, behalve de markeringen zijn ook objecten in het landschap (landschapselementen) gebruikt als herkenningspunt zoals bomen en weipalen.

Methode: tellen van heropende muizengaatjes

Het proefterrein wordt bemonsterd via de zogenaamde heropende gaatjes methode, die uitgaat van de aanwezigheid van

Foto: Mark Sloendregt

burchtuitgangen (=gaatjes) in een gebied. Als belangrijkste indicator voor de muizenstand wordt het aantal gaatjes gebruikt, die nadat ze in eerste instantie zijn dichtgemaakt, binnen 24 uur door de muizen zijn heropend.

Dit hield in dat ik op de eerste dag het aantal gaatjes in het proefgebied telde, markeerde en voorzichtig losjes dichtstopte met wat gras. Om ze de volgende dag gemakkelijk terug te vinden werd er een fel gekleurd stokje bijgezet. De volgende dag, 24 uur later, controleerde ik alle gemarkeerde gaatjes en telde hoeveel er hiervan waren geopend. Zowel het aantal gaatjes als het aantal heropende gaatjes per proefterrein zijn indicatoren van de muizenstand en werden op een formulier ingevuld.

Wanneer tellen

De veldmuis is een belangrijke prooisoot voor kerkuilen. Normaal is een veldmuizenpopulatie in de winter minimaal en neemt in de loop van de zomer toe, waarbij in het najaar de populatie maximaal is. Door de jaren heen kunnen de aantallen fluctueren in een cyclus van 3 à 4 jaar.

Om zowel de jaarlijkse schommelingen als het populatieverloop binnen één jaar goed vast te leggen moeten de tellingen plaatsvinden in de volgende perioden: half maart, eind juni, eind augustus, half oktober en begin december.

Resultaten

In het voorjaar - half maart - werd eenderde van de 293 gaatjes weer heropend. Echter de tweede (half juni) en derde (begin augustus) telronde werden gefrustreerd door niet telbare plots o.a. als gevolg van te hoge begroeiing of ruigte en achtergebleven maaisel. Begin november werd een laatste telronde uitgevoerd in één plot nr. 6: 'de slootoever', de overige waren nog steeds ontelbaar.

Geen een van vierendertig gaatjes werd heropend, de muizenstand in het najaar was sterk gedaald in dit plot.

Het is de bedoeling om het volgend jaar het zelfde onderzoek in nieuwe plots voort te zetten. Het najaar van 2012 was een slecht mastjaar en het ontbreken van zaden en vruchten aan bomen zal volgend jaar ook zijn weerslag hebben op muizenpopulaties. Een muizenzyclus bestaat uit een daljaar (2009) gevolgd door één - of twee - opbouwjaren en een topjaar(2012). Zal volgend jaar weer een daljaar worden voor muizen en kerkuilen?

Verkeersslachtoffers

Kerkuilen jagen vaak al laagvliegend over ruigten en wegbermen op zoek naar prooi. Deze jaagstijl wordt de uil soms fataal in het verkeer. Vooral de jonge en onervaren uilen beschikken over minder terreinkennis en zijn gefixeerd op hun prooi daardoor ontgaat hen het verkeersgevaar.

Veertien slachtoffers werden gemeld in onze regio, het zijn uilen gevonden en/of afkomstig uit onze regio. De geringde uilen waren allen minder dan één jaar oud.

Onkostenvergoeding Brabants Landschap

Door Brabants Landschap werden ook dit jaar weer onkostenvergoedingen aan groepen gegeven, o.a. afhankelijk van het kastenbestand, het aantal vrijwilligers en de omvang van het werkgebied. Onze 'kerkuilenwerkgroep' van VWG De Kempen heeft voor beschermingswerk een bedrag gekregen van negentig euro. Zonder de enthousiaste en belangeloze inzet van vrijwilligers is het onmogelijk om vogels te beschermen. Door ook hun kennis en passie voor natuur en (kerk)uilen in het bijzonder te delen met anderen maakt dit vrijwilligerswerk feitelijk 'onbetaalbaar'.

Met dit bedrag worden de volgende uitgaven geheel of gedeeltelijk bekostigd: Beukensnipperers te gebruiken als 'nestmateriaal' in nieuwe kasten Voor alle geïnteresseerde medewerkers een abonnement op "uilen2". ■

Met medewerking van

Marijn van den Berk / Rinus van den Boomen / Jan Das / Bert van Herk / Ad van den Hout / Frans Huijbers / Janus Hoppenbrouwers / Rien Kelders / Sjors de Kort / Kees van Limpt / Willem Louwers / Bert van Moll / Cees van Rooy / Geert Sanders / Mark Sloendregt / Jaap van der Spek / Dirk Timmermans / Wil de Veer / Cor van de Ven / Wim van de Voort / Jan Wouters / Piet Wuijts en alle 'gastgevers'.

Met dank aan

Brabants Landschap – Jochem Sloothaak (provinciaal coördinator soortbescherming)
Brabants Landschap – Karel Voets (gebiedsmedewerker midden-Brabant)
VWG De Kempen – Jan Wouters en VWG De Peel - Jaap van der Spek (ringers)
Zoogdierverseniging VZZ – Dick Bekker en Neeltje Huizinga (projectleiders kleine zoogdieren)

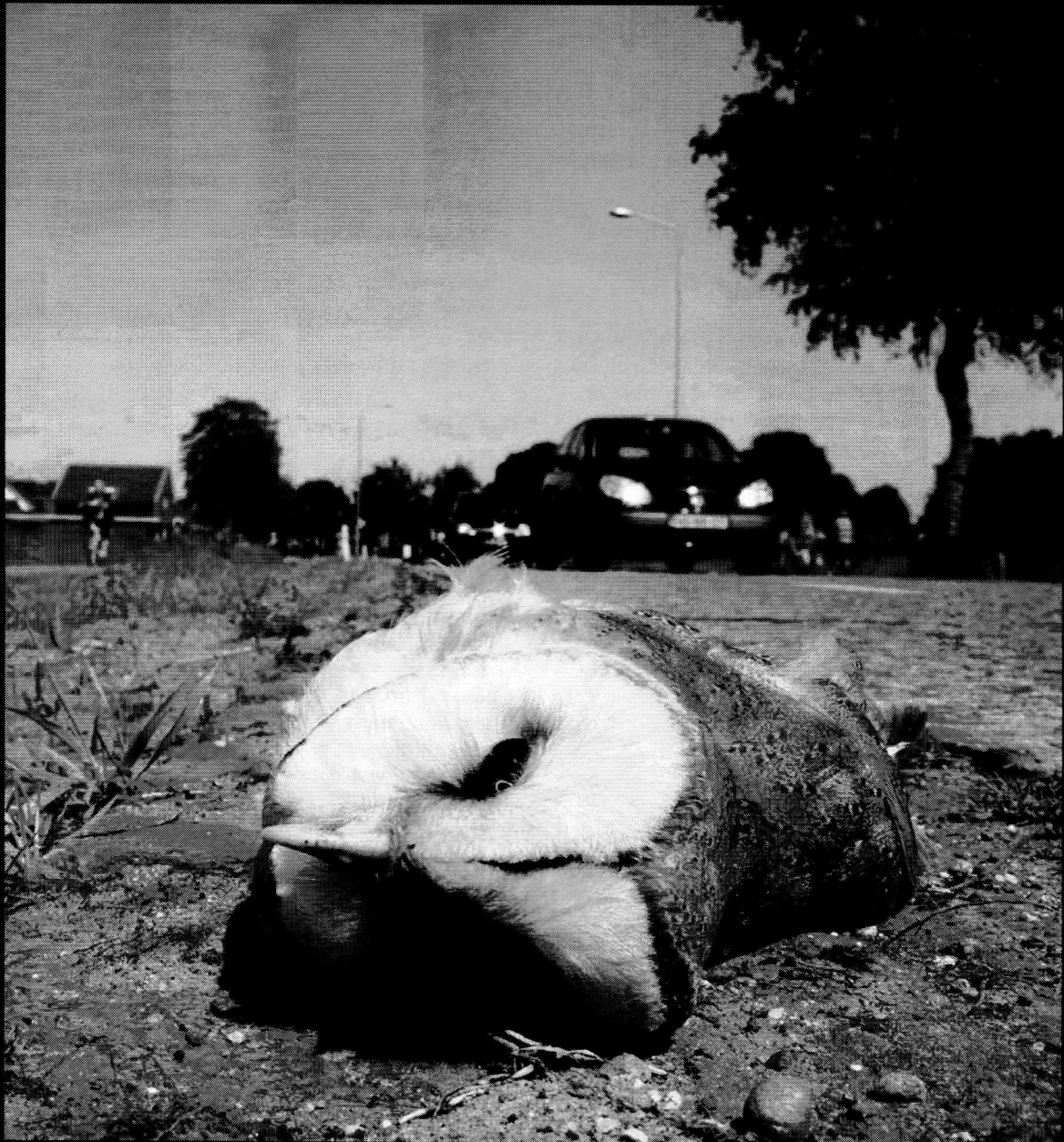

Foto: Mark Sloendregt

Belevenissen aan een Houtduivennest

Pieter Wouters

Foto's: Pieter Wouters

In de notenboom die in de tuin van de buurvrouw staat, maar voor de helft met zijn takken over mijn tuin reikt, broedt sinds een aantal jaren een Houtduif. Het nest zit min of meer verscholen in de wilde kamperfoelie die vanuit mijn kant de boom in groeit. Vroeger dacht ik dat een duivennest slechts een jaar meeinging.

Waarschijnlijk is dit bij veel nesten die in loofbomen worden gebouwd ook het geval. Maar bij nesten die goed gefundeerd zijn en tevens goed verscholen liggen worden nesten jaar na jaar hergebruikt. In bijvoorbeeld coniferen kunnen het dan ook op roofvogels lijkende horsten worden.

Bij het nest in de notenboom is dat laatste niet het geval, maar de fundering is goed en het zit in de zomer goed verscholen voor predators. Dit jaar werd het nest **op 16 maart** in gebruik genomen door een paartje Turkse Tortels. Aangezien er zo vroeg in het voorjaar nog geen bladeren aan de notenboom en de kamperfoelie stonden, werd de broedende vogel alleen beschermd door de wirwar van kamperfoelie stengels. Helaas was dit niet genoeg. **Op 26 maart**, toen ik de gordijnen in de keuken open deed, vlogen er een

aantal kauwen rond de notenboom. De Turkse Tortels waren nergens te zien en bij controle van het nest bleek het ook leeg te zijn.

Midden mei was een Houtduiven paartje geïnteresseerd in het nest in de notenboom. Nadat ze eind april al een broedpoging hadden ondernomen in de grote perenboom achter in de tuin. Dit mislukt al na een paar dagen. Waarom weet ik niet.

20 Mei was de eerste dag dat ik ze heel de dag op het nest zag zitten.* Tot **29 mei**, toen werd er ineens niet meer gebroed. Het nest was bij controle ook leeg. Waarschijnlijk waren de kauwen weer langs geweest. Die moeten tenslotte ook leven!

Begin juni waren er felle territorium gevechten tussen twee paar houtduiven om het notenboomnest. **Op 16 juni** leek de strijd beslecht, er zat weer een exemplaar de hele dag op het nest. (Foto 1) Nu ging het goed en **op 4 juli** vond ik één eierdop onder de nestboom. **18 Juli** heb ik het nest voor de eerste maal gecontroleerd; 1 niet uitgekomen ei en 1 jong van enkele weken oud. (Foto 2) Dit jong is op 2 augustus 'uitgevlogen'. (Foto 3) Dit betekent dat het niet meer op het nest zat maar in de notenboom. De echte dag van vertrek was **6 augustus**, toen kon ik het nergens meer ontdekken.

In september heeft dit paartje(?) nog wel eens interesse getoond voor het nest door er wederom

voor de strijden met andere houtduiven. Ook hebben ze een paar dagen zo nu en dan op het nest gezeten, maar daar is het ook bij gebleven.

Waarom ik denk dat het steeds om hetzelfde houtduiven paartje gaat? Een van de twee duiven heeft een op een typische manier naar beneden uitstulpende pupil. Deze is op alle foto's hetzelfde. Toen ik op Birdpix aan het kijken was of dit bij meerdere exemplaren voorkwam viel het op dat het bijna bij alle houtduiven voorkomt! Alle uitstulpingen zijn schuin naar voorgericht. Wel is iedere uitstulping anders zodat je een exemplaar er aan kan herkennen. ■

* Duiven nesten controleer ik eigenlijk nooit in de eifase. Ze zijn in mijn optiek nogal verstoringsgevoelig.

Edelhertenexcursie Weerterbos

Harold en Evi Bierens

Tekening: Evi Bierens

Zoogdieren zijn aaibaar en zeker 'hertjes' kunnen rekenen op een grote schare fans.

Op de Veluwe staat het publiek in de bronstijd rijen dik opgesteld om iets van de burlende herten op te vangen. En eerlijk is eerlijk, vogels zijn onze passie maar het zien van grootwild is voor de meeste van ons toch ook een bekroning van een excursie. Daarom maakt het niet uit hoe vaak je ze op de Veluwe gezien hebt, of in overtreffende trap in Afrikaanse proporties in de Oostvaardersplassen, bij mooi herfstweer gaat het kriebelen en wil je weer naar buiten voor dit natuurspektakel.

Sinds enige jaren hoeven we niet meer zo ver weg voor het machtige burlgeluid. Limburgs Landschap heeft net over onze ook de nodige kilo's kerstdiner lopen. Vorig jaar al was daar een succesvolle VWG-excursie

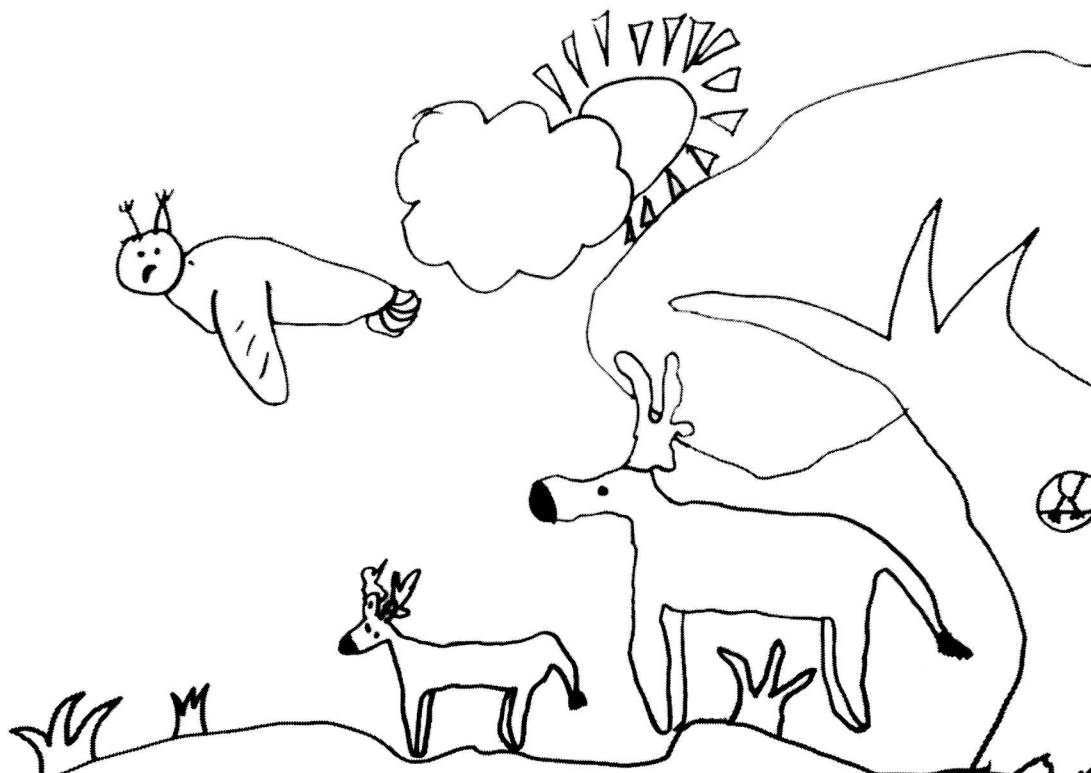
georganiseerd waar ik helaas verstek moest laten gaan.

Zoon Juul leek het wel iets en omdat Edwin best surrogaatvader wilde spelen mochten hij en Yannick mee met de grote mannen. Met spannende verhalen kwamen ze terug. In een schemerig bos lopen tussen 'wilde' beesten had toch wel indruk gemaakt.

Mede door dit verhaal was ik ook nieuwsgierig en omdat de jongere zusjes ook wel op avontuur wilden drongen we er bij Jacques op aan om ook dit jaar weer een excursie te organiseren. Jacques is de flauwste niet en regelde een trip voor zondag 16 september. Jammer voor Edwin want een avondexcursie met daarna

een terugrit naar Breda was slecht te combineren met schoolgaande kids. Maar met de routebeschrijving op zak besloot hij de kinderen op zaterdag al mee te nemen. Diezelfde avond op een gezellig feestje in Eindhoven dreven verhalen over al die burlende mannetjes de verwachtingen voor de volgende dag al hoog op.

Een dag later werd het voor ons een familie uitstapje. Marlies wilde ook wel mee. Met de auto volgeladen reden we rechtstreeks naar het gebied. De beschrijving klopte perfect en zo reden we een halfuur later een zandpad op, de bossen in. Dit was een on-Nederlands lange dirtroad waardoor we toch een beetje twijfelden. En vooral, zouden we wel op tijd zijn? Want

volgens de beschrijving wachtte ons vanaf de slagboom nog een pittige wandeling. Dit viel mee. De slagboom en daarmee parkeerplaats stond bijna letterlijk aan de voet van de uitkijktoren. Grote VWG belangstelling was er niet en daarmee hadden we nagenoeg een privé-excursie. Maar Jacques, Pieter en wij waren zeker niet de enige, want ook de Limburgse hertjes mogen al rekenen op een groot publiek. Het eerste hert wat we zagen was een Reebok die het zandpad overstak. Minder imposant maar in al zijn gratie eigenlijk veel mooier. De grote jongens voerde de spanning niet te lang op want vanaf de voet van de uitkijktoren zagen we al de kudde Edelherten door het groen van het eikenloof. Bovenop hadden we een riant uitzicht op de vlakke en een groot nieuw gegraven ven. Jacques wist al te melden dat het gebied het laatste jaar nog meer ingericht was ten gunste van cervus elaphus. Meer kapvlaktes en waterpartijen.

Enthousiast werd de groep bekeken door kijker en telescoop. Zo ontdekten we een gezenderde hinde. We telden 15 hinds en jonge beesten begeleid door 1 machtig hert. Aan de overkant stonden wat jonge 'loser' mannen. Nauwelijks een bedreiging voor zo'n macho maar toch genoeg om 'm een paar keer te laten burlen. Dat machtige geluid maakt herten kijken af. Nadat de herten eenmaal geteld waren nam de kinder-belangstelling snel af. Gelukkig had Jacques vooraf bedongen dat ze wel een verhaaltje moesten schrijven. (en daarom zit de ouwe' dit nu te tikken) Juul had er, een jaar verder, al helemaal geen zin in. Liever rende hij met Evi de trap op en neer. Om ze

rustig te krijgen wilde hij zich ook wel laten 'opbutsen' door Pieter om voor een kleine vergoeding het veld in te lopen en proberen het hert tot wat actie te bewegen. Pieter trok snel z'n aanbod weer in. Evi vond de Groep Grauwe Ganzen (26ex) nog wel schattig maar voor Juul was het saai. Eerlijk gezegd had ik ook wel op wat meer actie gehoopt. Edwin had nog stoere verhalen over 4 forse mannetjes en Tom's mooie foto's van een jaar eerder beloofden ook wel meer. Wij verdeelden intussen de aandacht tussen de groep herten en wat aanwezige vogels. Naast 5 Blauwe

stonden er ook 2 Grote Zilverreigers in het water. Verder de onvermijdelijke familie Nijlganzen en een invallende Groenpootruiter. Onder aan de toren in een soort houtwal was een Roodborsttapuit druk en 2 jonge buizerd oefenden er op hun jachttechniek. De open vlakke rechts van de toren was gereserveerd voor de Reeën, in totaal zagen we er 6. Een leuke bonus was een Slechtvalk die we later op de avond ontdekten op en ver weg gelegen zendmast. Al wordt die voor een 'urban' vogelaar als ik al aardig gewoon. Het was duidelijk dat de herten vandaag niet meer voor spektakel gingen zorgen en aangezien de kinderen een

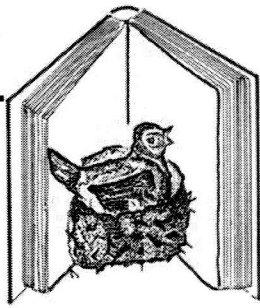
dag later weer naar school moesten besloten we te vertrekken. Toch zeer tevreden keerden we huiswaarts.

Omdat 'hertjes kijken' toch leuk blijft ben ik 2 weken later nog een keer teruggegaan met mijn ouders. Komen die oudjes ook nog eens buiten. Deze keer was het beduidend spannender. De lekkere hinds bleken zo onweerstaanbaar dat 3 jonge mannetjes genoeg lef verzamelden om eens wat dichterbij te komen snuiven. Dit resulteerde in een woeste achtervolging en veelvuldig burlen door het alpha-

mannetje. Deze keer waren er bovendien ook 2 extra macho's op het toneel. Reden voor extra onrust alhoewel 1 van deze jongens stoïcijns bleef liggen toen de hele kudde op korte afstand voorbij trok. Je zag 'm bijna denken; 'dat gezeik met die wijven altijd'. Conclusie, mooi gebied en een geslaagde excursie. Jacques bedankt.

Omdat Evi de belofte gedaan had en niet ik, heb ik haar vaak moeten pushen een verhaaltje te schrijven. Met de druk van de deadline, "die is op 5 december Evi en anders geen pakjesavond" heeft ze dan toch spontaan een verhaaltje geschreven. Als volgt;

We hadden heel veel herten gezien. Er was een heel groot hert. Het mannetje lag lekker te rusten. We zagen een hele grote groep vooraan staan en we zagen ook nog een paar wat verderop. We waren met het gezin en Pieter en Jacques. Het was superleuk en daarna kwamen er nog een paar herten aangelopen. Ik kon ze supergoed zien want ze waren heel dichtbij en toen ging het rustende mannetje ook lopen. Het was een superleuke avond. ■

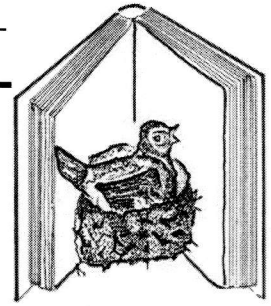
Leesvoer

Sovon-Nieuws 3

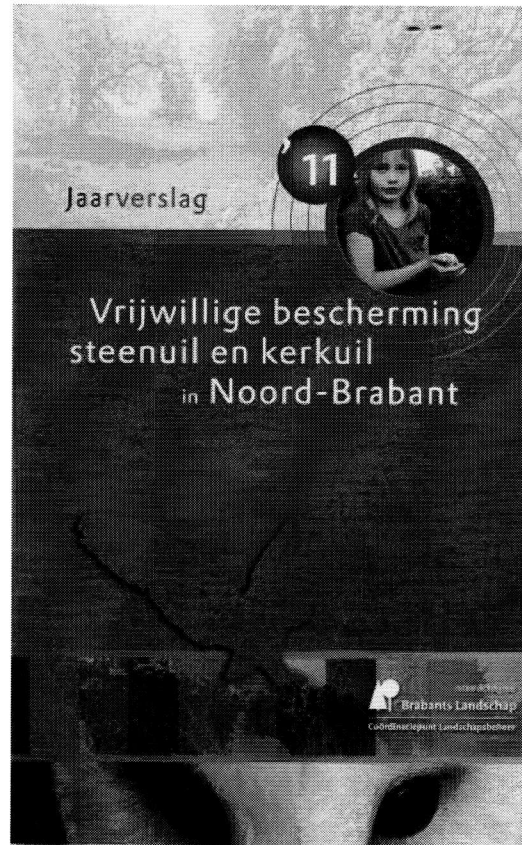
25e jaargang
oktober 2012

- Natte Sahel en sneeuw bij ons: gevolgen voor broedvogels
- Probleem Grote Stern op Griend
- Stef Waasdorp in de kiel: Slecht jaar voor een klauwierfan
- Veel Lachsters in nazomer
- Zearend nu jaarrond in ons land
- Voorbereiding atlas op stoom
- Indrukken MUS 2012
- Overzicht cursussen

Sovon

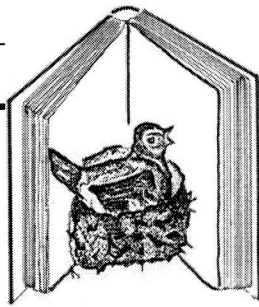

Leesvoer

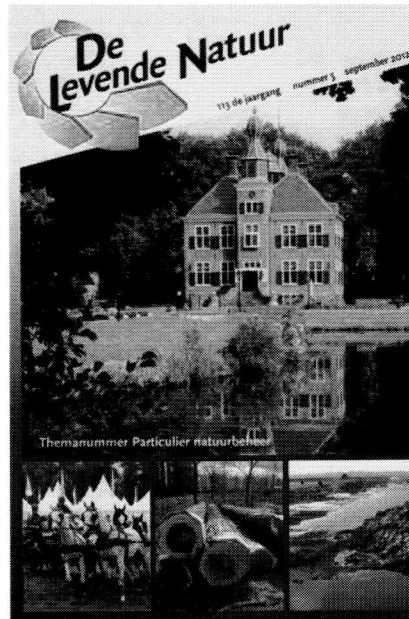

Inhoud

Inleiding	3
Coördinatie en ondersteuning	4
Omstandigheden seizoen	6
De steenuil	8
De kerkuil	16
Bijlagen	23

Leesvoer

inhoud

Particulier natuurbeheer – wat is dat? *E.J.M. Aertsen*

Particulier natuurbeheer in de praktijk. *M.F.F.W. Jans*

• Casus: Het Westersche Veld: succesvolle natuuruitbreiding bij particuliere natuurbeheerder. *M.J. Duintjer & M. Lumkes*

Bijdrage particuliere grondeigenaren aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur. *M.E. Sanders*

• Casus: Een vitale toekomst voor Polder Oukoop. *W.A.M. Jansen*

Particuliere natuurontwikkeling op voormalige landbouwgronden. *W. van Boschginga*

• Casus: Natuurontwikkeling op Groot Elland succesvol. *J. Beijersbergen & M. Nijmeijer*

• Casus: Keuze voor particulier natuurbeheer in Reiderwolde ter discussie.

A.J. van Middelkoop

Natuurherstel door Effectgerichte Maatregelen bij de Unie van Bosgroepen.

N. de Kort-Langeveld, A.J.M. Jansen & M.F.F.W. Jans

• Casus: Natuurherstel op Landgoed Rozephoeve. *R.F. van der Burg & W. Franke*

• Casus: Landgoed Schultenwolde: natuurrijke parel in Twente.

G. Boedeltje, R.J.J. van Dongen, A.T.W. Eysink & T.B.J. Keizers

Water- en natuurbeheer op Twickel. *H. Gierveld*

• Casus: Hydrologisch herstel op landgoed Het Lankheet.

J.H. Bouwman, B.H. Rouffaer, E. Brinckmann, T.B.J. Keizers & I. de Lange

Natura 2000: kansrijk voor particulier natuurbeheer op de Veluwe. *M. van der Veen*

• Casus: Naar nieuw evenwicht tussen landbouw, natuur en water op

het landgoed Kolland. *M.A.P. Horsthuis & W.H.J. de Beaufort*

Interview met Frank Corter van Landgoed Welna. Voor wat, hoort wat. *Rik Nijland*

Particulier natuurbeheer en bos. *E.A.H. Thomassen & M.F.F.W. Jans*

• Casus: Naar een meer natuurlijk bosbeheer op Landgoed Prattenburg. *G.E. Koopmans*

Ondernemerschap essentieel voor succesvolle combinatie van natuur en recreatie.

Th.J.H.M. de Bruin, B.G.M. Huisman & R.L. Terhürne

• Casus: Landgoed De Hoevens. *F.M.B. van der Lande & B.G.M. Huisman*

• Casus: Middachten, een eeuwenoud landgoed in bedrijf. *A.T. Fennema*

Perspectief voor particulier natuurbeheer.

P.J. van der Reest, M.F.F.W. Jans, M.E. Sanders & H.L. Schimmel-ten Kate

Door studenten/promovendi. De verbindende kracht van landgoed Junne.

A. Grejdanus & A. van Dijkhuizen onder begeleiding van D.J. Stobbelaar & J. Janssen.

Optimalisering van het akkerbeheer in Montferland.

M. van der Heiden, R. Hogeling & O. van der Geest onder begeleiding van R. Ketelaar.

Uit de gebieden van Staatsbosbeheer

Deze pagina is samengesteld en gefinancierd door Staatsbosbeheer.

De12Landschappen

Samengesteld en gefinancierd door de twaalf provinciale Landschappen.

jaargang nummer september

113 5 2012

Activiteiten

Overzicht 2013

januari 2013		februari 2013	
5 5-20 25 26 27	Bestuursvergadering Klapekstersimultaantelling Strabrechtse Heide Wintertelling in agrarische gebieden Nationale tuinvogeltelling Jaarvergadering Klapeksterstelling in de Kempen Klapeksterstelling in de Kempen	22 23-24	Bestuursvergadering Contactdag Oost-Brabant VWG's Ledenbijeenkomst / lezing Schoonmaken nestkasten Koningshof Steenuilinventarisatie Slaapplaattelling grote zilverreiger
maart 2013		april 2013	
Eind maart 22	Bestuursvergadering Excursie Controle nestkasten bosuilen Vogeltrektellingen Controle nestkasten golfbaan en papegaaicentrum Ledenbijeenkomst/ lezing	26	Start eerste telperiode MUS (tot 30 april) Excursie Start inventarisatie grote gele kwikstaart Controle nestkasten bosuilen Vogeltrektellingen Start kolonievogeltellingen Ledenbijeenkomst / lezing Eerste controle nestkasten Koningshof Eerste controle nestkasten golfbaan en papegaaicentrum
mei 2013		juni 2013	
15 24	Bestuursvergadering Start tweede telperiode MUS (tot 15 juni) Start Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos en Grote Heide (tot 10 augustus) Tweede controle nestkasten Koningshof Tweede controle nestkasten golfbaan en papegaaicentrum Inventarisatie ransuil Controle nestkasten kerkuil en steenuil Excursie Ledenbijeenkomst / excursie	28	Bestuursvergadering Derde controle nestkasten Koningshof Derde controle nestkasten golfbaan en papegaaicentrum Start derde telperiode MUS (tot 15 juli) Start wespdiëvenonderzoek Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos en Grote Heide Controle nestkasten kerkuil en steenuil Inventarisatie Ransuil Excursie Ledenbijeenkomst / simultaantelling nachtzwaluwen in Leenderbos
juli 2013		augustus 2013	
	bestuursvergadering Start huiszwaluwinventarisatie Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos en Grote Heide Wespdiëvenonderzoek Simultaantelling wespdiëf Excursie In Juli is er geen Ledenbijeenkomst. 23	Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos en Grote Heide Wespdiëvenonderzoek Excursie Simultaantelling II wespdiëf Ledenbijeenkomst / vakantiefoto's
september 2013		oktober 2013	
27	Bestuursvergadering Vogeltrektellingen Excursie Ledenbijeenkomst / lezing	25	Bestuursvergadering Euro Birdwatch Vogeltrektellingen Telling slaapplaats Grote Zilverreiger Excursie Ledenbijeenkomst / lezing
november 2013		december 2013	
22	Bestuursvergadering Slaapplaattelling grote zilverreiger Eerste bekentelling Vogeltrektellingen Excursie Ledenbijeenkomst / fotowedstrijd - thema: natuur in de Kempen	27	Bestuursvergadering Slaapplaattelling grote zilverreiger Ledenbijeenkomst / Mystery birds
		.. = datum nog nader te bepalen	

De nog niet bekende data en het laatste nieuws wordt vermeld in de maandelijkse convo, voor deelname of meer informatie omtrent activiteiten kan contact worden opgenomen met de betreffende coördinator. Zie hiervoor rubriek *Commissies, werkgroepen en coördinatoren* verder in deze Blauwe Klauwier.

Wegwijzer

Bekentelling	
Bosuil	Pieter Wouters
Feestcommissie	Edwin van de Werf en Piet van Happen
Grote gele kwikstaart	Robert Kastelijn
Huiszwaluw	Wim Deebe
Kerkuil	Mark Sloendregt en Sjors de Kort
Klapekster	Pieter Wouters en Piet van Happen
Kolonievogels	Pieter Wouters e.a.
Nachtzwaluw	Mark Sloendregt
Nestkasten Koningshof	Jan Wouters
Nestkasten Golfbaan Welschap	Wil de Veer
Nestkasten Papegaaienpark N.O.P.	Wil de Veer
Nesthulp Grote gele kwikstaart	Frans Hijnen en Wil de Veer
Oeverzwaluwwand Reusel	Pieter Wouters
Ornis (digitaal waarnemingsarchief)	Tom Heijnen
Public Relations	Wil de Veer
Roofvogelonderzoek (WRN)	Pieter Wouters
Slaaplaatstelling Blauwe kiekendief	Pieter Wouters
Slaaplaatstelling Grote zilverreigers	Robert Kastelijn
Slechtvalkonderzoek	Jacques van Kessel
Stichting Stadsnatuur Eindhoven	Peter Zomer namens vogelwerkgroep De Kempen
Steenuil	Wil de Veer
Vogel Initiatief Brabant (VIB)	Pieter Wouters
Vogels in Brabant	Henk Sierdsema
Vogeltrektelposten	Wim Deebe en Robert Kastelijn
Website	Pieter Wouters
Weidevogelbescherming	
Wespendief	Jacques van Kessel
Wetlandwacht Vogelbescherming	Piet van Happen
Wintertelling	Pieter Wouters

Vogelopvang en bescherming in de Kempen

Vogelopvang Toon de Smit

info@vogelasiel-someren.nl
<http://www.vogelasiel-someren.nl/>
Tel.: 0493 – 493 564

Melding verstoring buitengebied

Provinciale milieuklachtencentrale
24 uur per dag bereikbaar Tel.: 073 – 681 28 21

Dierenambulance Eindhoven eo / meldkamer dierennoodhulp

Tel.: 0900 – 112 0000

Bestuursleden van vogelwerkgroep De Kempen

Voorzitter

Jan Kolsters
De Locht 16
5504 KD Veldhoven
Tel.: 040-2538248

Secretaris

Hetty Fokkens
Kermisberg 6
5508 DW Veldhoven
Tel: 040-2543077

Penningmeester

Piet van der Krieken
Molenpad 6
5524 BD Steensel
Tel.: 0497-512414

Biologisch secretaris

Pieter Wouters
Lensheuvel 37
5541 BA Reusel
Tel.: 0497-643049

Algemeen lid

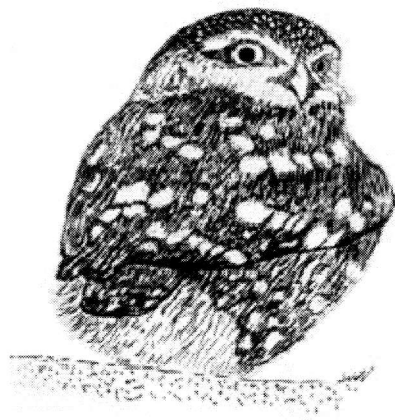
Alfonso Gil Cantabrana
Eijerven 24
5646 JL Eindhoven
Tel.: 040-2425404

Algemeen lid

Jacques van Kessel
Evestraat 18
5503 XN Veldhoven
Tel.: 040-2531211

Algemeen lid

Mark Sloendregt
Middelberg 23A
5508DM Veldhoven
Tel: 040-2543287

Vogelwerkgroep De Kempen

Vogelwerkgroep De Kempen beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de in het wild levende vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin; voorlichting; educatie en beheerswerkzaamheden.

Secretariaat/Postadres

Vogelwerkgroep De Kempen
Kermisberg 6
5508 DW Veldhoven

E-mail

info@vwgdekempen.nl

Homepage

www.vwgdekempen.nl

Lidmaatschap

Het lidmaatschap kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van Vogelwerkgroep De Kempen.

De contributie bedraagt € 30,- per jaar.

Gezinsleden betalen € 15,-.

Studenten en 65-plussers betalen € 25,-.

Donateurs

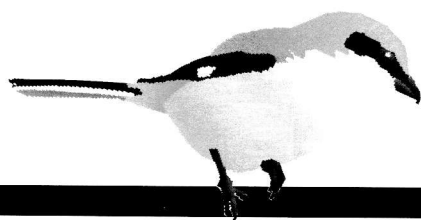
Donateurs die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom.

Bij een donatie van € 15,- of meer, krijgt u dit verenigingsblad een jaar lang toegezonden.

Betaling van contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep De Kempen, onder vermelding van 'contributie' of 'donatie'.

Inhoud

- 2 Voorwoord**
- 3 Vogelvaria**
- 9 Webnieuws**
- 13 Fotowedstrijd 2012**
Pieter Wouters
- 17 Broedseizoen en verslag nestkasten Golfbaan Welschap 2012**
Wil de Veer
- 22 Huiszwaluwen (*Delichon urbica*) in de Kempen in 2012**
Wim Deeben
- 27 Broedseizoen en verslag nestkasten N.O.P. 2012**
Wil de Veer
- 29 Herstel van de populatie kerkuilen in de Kempen**
Mark Sloendregt
- 32 De heropende gaatjes methode; onderzoek naar muizenpopulatie in Oerle en Wintelre**
Mark Sloendregt
- 35 Belevissen aan een Houtduivennest**
Pieter Wouters
- 37 Edelhertenexcursie Weerterbos**
Harold en Evi Bierens
- 39 Leesvoer**
- 42 Activiteiten**
- 43 Wegwijzer**

Vogelwerkgroep De Kempen is opgericht in 1974 en houdt zich bezig met het bestuderen van de vogels die in het wild in de Kempen (Zuidoost Brabant) voorkomen. Van een klein groepje bevriende vogelaars groeide de werkgroep uit tot een veelzijdige en actieve organisatie van ongeveer 80 leden. De Klapekster (streeknaam 'Blauwe Klauwier') dient als logo.